

UTVIKLINGSANALYSE FOR KRAGERØ

Oslo/Kragerø 22. februar 2017

Roald A Johansen
Partner
Ifo-Institutt for organisasjonsutvikling DA

Innhold

Sammendrag.....	4
1. Innledning	4
1.1 Bakgrunn	4
1.2 Metodikk	5
1.3 Definisjoner	6
2. Kragerø kommune i et regionalt perspektiv	6
2.1 Kragerø kommune	6
2.2 Næringsutvikling, attraktivitet og vekstkraft	8
2.2.1 NæringsNM – Næringslivsindeksen fra Telemarkforskning.....	9
2.2.2 KommuneNM.....	11
2.2.3 Kommunebarometeret	12
2.3 Befolkningsutvikling	14
2.3.1 Historisk befolkningsutvikling	14
2.3.2 Prognostisert befolkningsutvikling	15
2.3.3 Alderssammensetning	16
2.3.4 Ungdom.....	16
2.4 Sysselsetting og pendling.....	18
2.4.1 Sysselsetting.....	18
2.4.2 Pendling	20
2.5 Arbeidsledighet	22
2.6 Utdannelse	24
2.7 Andre forhold.....	24
2.7.1 Boliger	24
2.7.2 Fritidsboliger	25
2.7.3 Lovbrudd	26
2.7.4 Inntektsnivå og uføregrad (Folkehelseprofilen)	26
2.7.5 Personinntekt Kragerø kommune.....	27
2.7.6 Kultur og frivillige organisasjoner	28
3. Konkurransefortrinn for næringsutvikling	28
3.1 Lokale produksjonsfaktorer	28
3.1.1 Råstoff og naturressurser	28
3.1.2 Arbeidskraft og utdanningsnivå	32
3.1.3 Næringskompetanse og teknologi.....	32

3.1.4 Lokal kapitaltilgang	33
3.1.5 Nærhet til markedet	33
3.2 Konkurransefortrinn	34
3.3 Mulige satsningsområder	35
4. Analyse av eksisterende næringsliv	36
4.1 Lokalt næringsliv	36
4.2 Muligheter for næringssamarbeid, næringsklynger og nettverk.....	39
4.2.1 Etablerte utviklingsmiljø	39
4.2.2 Personer med gjennomføringsevne.....	40
4.2.3 Utviklingsmuligheter	40
4.3 Konkrete prosjektidéer i eksisterende næringsliv og blant gründere	41
5. Kommunen som offensiv tilrettelegger	42
5.1 Kommunalt servicetilbud	42
5.2 Kommunal næringsservice.....	42
5.3 Senterstruktur og kommunikasjoner	43
5.4 Gründerkulturen i Kragerø.....	43
5.5 Merkevaren Kragerø	44
6. Forslag til valg av strategiske valg av innsatsområder	45
6.1 Innledning	45
6.2 Dagens industri og håndverk	45
6.2.1 Industri	45
6.2.2 Håndverk og industri.....	46
6.3 Reiseliv	46
6.4 Bostedskommunen	47
6.4.1 Boligtomter	47
6.4.2 Sentrum.....	47
6.4.3 Ungdom.....	47
6.4.4 Bolig nr 2	47
6.4.5 Økt andel innbyggere mellom 20 og 40 år.....	47
6.5 Kragerø som næringsvennlig kommune	47
Vedlegg	48
1. Resultat av web-undersøkelsen.....	48

Sammendrag

Strategisk utviklingsanalyse er gjennomført i perioden januar/februar 2017. Hovedfunnene er som følger med hensyn til befolkning:

- Det har vært en befolkningsstagnasjon – størst nedgang i Kragerø sentrum og skjærgården
- Prognosene mot 2030 viser økt andel befolkning over 67 år
- Befolkningsprognosene er svakere for Kragerø enn Telemark og Norge fram til 2030
- Nærmere ¼ av sysselsatte bosatt i Kragerø pendler ut av kommunen på arbeid
- Arbeidsledigheten er relativt stor, spesielt hos ungdommen
- Et mindretall av ungdommen kan tenke seg å bo i Kragerø etter endt utdanning

Dagens næringsliv kjennetegnes ved:

- Det er få virksomheter med mer enn 30 sysselsatte
- Det er under ett dusin industrivirksomheter hvorav tre har spesifikke nisjer
- Det er mange små håndverksvirksomheter og enkeltpersonforetak
- Det er forholdsvis mange nyetableringer, men mange faller fra de første årene

Konkurransefortrinn kan være:

- Skjærgården
- Gamlebyen
- God forsyning av rent vann og kraft
- Bostedattraktivitet – nærhet til sjø og båt plass og/eller nærhet til kommunikasjon pendling
- Nærhet til kontinentet via Sandefjord, Kristiansand og Langesund

Satsingsområder:

- Reiseliv
- Industri og håndverk
- Bostedskommunen
- Næringslivskommunen

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

Kragerø kommune har etablert «strategi- og forankringsfasen» i henhold til Innovasjon Norge (IN) sin modell for organisering og gjennomføring av omstillingsprosesser. I den sammenheng vil kommunen gjennomføre en «strategisk utviklingsanalyse» som beskrevet på <http://www.innovasjon Norge.no/no/regional-omstilling/verktoy/utviklingsanalyse/>.

«Strategi- og forankringsfasen» skal være organisert som prosjekt ihht IN sin PLP-modell. Prosjektleveransen fra «Strategi- og forankringsfasen» vil være utkast til Omstillingsplan for 2017-2022 og Handlingsplan for 2017. Den vil i tillegg foreslå hvordan «Gjennomføringsfasen» skal organiseres og finansieres. Det er kommunestyret som

vedtar planene, organisering og forslag til finansiering før videre behandling i fylkeskommunen.

Utviklingsanalysen vil være en meget viktig del av arbeidet i «Strategi- og forankringsfasen». Arbeidet i utviklingsanalysen skal følge IN sin veileder og vil ende opp i en rapport som følger IN sin disposisjonsmal. Arbeidet vil kreve nært samarbeid og samordning med prosjektgruppen for gjennomføring av «Strategi- og forankringsfasen».

Ifo-Institutt for organisasjonsutvikling DA fikk oppdraget med utarbeidelse av en utviklingsanalyse den 19. desember 2016. Arbeidet er i hovedsak gjennomført i perioden 20. desember 2016 – 20. februar 2017.

1.2 Metodikk

Utviklingsanalysen er i hovedsak gjennomført i følgende trinn:

- samle eksisterende dokumentasjon og statistisk materiale
- gjennomføre web-basert spørreundersøkelse
- analysere resultatene og gjennomføre dybdeintervju med utvalgte personer
- teste ut resultat og mulige innsatsområder overfor styringsgruppe og ressursgruppe

Dokumentasjon er samlet inn og systematisert i følgende grupper:

- A: Søknader og tilsagn omstilling
- B: Regionalt planverk og rapporter
- C: Kommunalt planverk
- D: Statistikk
- E: Andre rapporter

Spørreundersøkelsen resulterte i følgende:

KATEGORI	FORESPURTE	ANTALL SVAR	SVAR I %
Næringslivet	229 (-7) = 222	111	50 %
Administrasjonen	12	8	67 %
Formannskapet	10	7	70 %
Kommunestyret	26	16	62 %
Hjemmesidene	Fri	14	
Totalt	270 (- hjemmesider)	156	58 %

Med «Hjemmesider» menes at det ble lagt ut en generell link til spørreundersøkelsen. Dette kom i tillegg til de øvrige som hver er blitt invitert til undersøkelsen gjennom en individuell e-post.

1.3 Definisjoner

Næringsregioner er et begrep som benyttes av Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) for å analysere og sammenligne næringslivet i alle de 83 ulike deler av landet som Telemarksforskning i Bø har definert som selvstendige næringsregioner, i hovedsak basert på de politiske enhetene for interkommunalt samarbeid i interkommunale regionråd.

Siden 2004 har man årlig gjennomført en evaluering av hver region som kalles for *Nærings-
NM* ut ifra fire delindekser:

- Lønnsomhet (andel foretak med positivt resultat før skatt)
- Vekst (andel selskaper med omsetningsvekst høyere enn prisindeksen)
- Nyetableringer (andelen nyregistrerte selskaper av eksisterende, Enhetsregisteret)
- Næringslivets størrelse (antall arbeidsplasser i privat sektor sammenlignet med folketallet i regionen)

Formålet med næringslivsindeksen og rangeringen er både å belyse næringsutviklingen i den enkelte region og samtidig identifisere årsaker til fremgang eller motgang, som et verktøy både for næringsliv og myndigheter for å vite hvor man står i forhold til andre regioner det er naturlig å sammenligne seg med, og lære av hverandre.

Benevnelsen regionråd brukes i Norge om interkommunale politiske samarbeidsorganer mellom nabokommuner i et distrikt eller avgrenset geografisk område, som er formalisert og i operativ funksjon, med egne vedtekter eller samarbeidsavtaler om et bredt arbeidsfelt. Mange av regionrådene har vært et samarbeidsområde lenge. Grenlandsamarbeidet omfatter kommunene: Bamble, Drangedal, Kragerø, Porsgrunn, Siljan, Skien.

I arbeidet har en benyttet Innovasjon Norge sitt opplegg for omstilling med tilhørende begrepsapparat som beskrevet i www.regionalomstilling.no.

2. Kragerø kommune i et regionalt perspektiv

2.1 Kragerø kommune

Kragerø er omtalt som «perlen blant kystbyene» av Edvard Munch. «Denne byen burde males!» sa Christian Krohg da han var på besøk i Kragerø.

Kragerø er den sørligste kommunen i Telemark. Mot sørvest grenser Kragerø til Risør, i vest til Gjerstad (begge i Aust-Agder fylke), i nordvest til Drangedal og i nordøst til Bamble. De

største bygdene i Kragerø kommune er Helle og Sannidal mens Skåtøy, Jomfruland, Langøy og Gumøy er de største øyene.

Kragerø ligger ytterst på en halvøy mellom Kilsfjorden og Hellefjorden. Levanghalvøya i sør, Skåtøy og flere andre store øyer gir lune havner i disse fjordene. Herfra ble det skipet trelast alt fra omkring 1500. Kragerø vokste frem som ladested for trelasteksport under Skien, men fikk kjøpstadsprivilegier i 1666. Byen var i seilskutetiden en av Norges største sjøfartsbyer. Den eldste bebyggelsen lå på begge sider av Bysundet mellom fastlandet og en øy som nå bare heter Øya, men tidligere må ha blitt kalt Kragerø og har gitt navn til byen. Byens næringsliv var preget av trelasteksport, sjøfart og skipsbygging helt til slutten av den første verdenskrig. Kragerø var en av Norges største sjøfartsbyer i siste halvdel av 1800-tallet. I tillegg til trelast kom senere skipning av tremasse og produkter fra bergverk i opplandet.

I 1960 ble kommunen Kragerø slått sammen med kommunene Skåtøy i øst og Sannidal i vest. Det er i alt 495 øyer og holmer i skjærgården som til sammen dekker et areal på 36 km². Ca. 6.500 dekar skjærgårdspark og friarealer er sikret for allmennheten. Det er registrert ca. 3 400 fritidsboliger i kommunen.

Det er i alt ca. 190 ferskvann innenfor kommunens grenser med et samlet areal på ca. 17 km². Kragerø har et jordbruk som stort sett består av mindre enheter. Den dyrkede marken er i stor grad oppstykket av skog og fjellrabber med unntak av Jomfruland. Den er tungdrevet – bare ca. 6.520 dekar er dyrket areal. Produktivt skogareal i Kragerø er anslått til ca. 165.000 dekar. Det er barskogen som dominerer.

Viktige næringsveier er industri og turisme. Kragerø kommune er kommunens største arbeidsplass. Blant viktige industribedrifter kan nevnes Vistin Pharma, Den Norske Høytalerfabrikk, Kjættingfabriken A/S og Vafos Pulp. Ellers er det en god del småindustri i kommunen. I tillegg til reiselivsbedriftene Kragerø Resort, Kragerø Sportell og Victoria Hotel er det en rekke mindre reiselivsbedrifter.

Vei

Den viktigste ferdselsåren er E18 med en avstand på 194 km til Oslo og 145 km til Kristiansand. Fra avkjøring E18 er det ca 12 km på rv 38 til Kragerø sentrum. Dette er i praksis et endepunkt.

Fergeterminalene i Kristiansand og Larvik ligger bare henholdsvis halvannen og en times biltur fra Kragerø. Kortest avstand med en kjøretid på ca. 30 min er til Fjordline i Langesund som har daglige anløp mellom Hirtshals i Danmark og Langesund.

Color Line har daglige anløp mellom Hirtshals og Larvik i Vestfold, og mellom Strømstad i Sverige og Sandefjord i Vestfold.

Jernbane og buss

Stasjoner på Sørlandsbanen er Neslandvatn. Her er det daglig 16 avganger. Det er bussforbindelse til Kragerø (27 km). I forbindelse med en fremtidig utbygging av

Grenlandsbanen (Porsgrunn-Sannidal) kan det bli togstasjon på Tangen. Strekningen Tangen – Porsgrunn vil da ta ca 18 minutter.

Tangen har ekspressbuss-stasjon og er knutepunkt mellom ekspressbuss og lokale ruter.

Bussforbindelsen til Grenland som er satt opp ifm arbeid og skole tar i dag ca 2 timer. I tillegg går den for skjeldent.

Havn

I Kragerøskjærgården er det 3 ferjer som sørger for bil-, gods- og persontrafikk mellom de største øyene, «M/F Kragerø», «B/F Jesper» og «B/F Naus». I tillegg er det en hurtigbåtrute. Det er også taxibåter som frakter passasjerer mellom de forskjellige øyene.

Større internasjonale godskaier er Brevikterminalen og Langesund.

Kystverket har i NTP 2018-2029 lagt inn utbedring av innseilingen sørvest for Jomfruland og innseilingen til Kragerø. Da vil større fartøy (f eks cruiseskip) kunne anløpe. I dag er det 5 dypvannskaier.

Havnevesenet har fokus på fritidsbåter – både til innbyggerne og til gjestehavn. Det er planlagt større utbygging av båthavn ved Rørvik. Her er det allerede over 100 interessenter. På sikt er det ønskelig at Gunnarsholmen får flere gjesteplasser for å dekke behovet som primært er i juli måned. For å ivareta gjestenes behov engasjerer Havnevesenet 5 guider i toppsesongen (juli).

Fly

Det er med bil ca 1 time og 17 min fra Kragerø til Sandefjord lufthavn Torp og ca 1 time og 50 minutter til Kristiansand lufthavn (ruteplanlegger NAF).

2.2 Næringsutvikling, attraktivitet og vekstkraft

Telemarksforskning har utarbeidet NæringsNM på oppdrag for NHO. NæringsNM måler og sammenlikner næringsutviklingen i fylker, regioner og kommuner, og gir slik et bilde av situasjonen i Kragerø kommune og rangerer utviklingen på fylkesnivå og nasjonalt nivå. Kåringen er basert på bedriftenes vekst og lønnsomhet, nyetableringer og næringslivets størrelse. Rangeringen gir uttrykk for hvilke steder næringslivet gjør det best, målt på næringslivets egne premisser. Telemarksforskning har videreført NæringsNM i egne regionale analyser «Næringslivsindeks».

Vista Analyse AS utarbeider KommuneNM hvor kommunene rangeres etter attraktivitet og lokal vekstkraft basert på forhold ved arbeidsmarked, demografi, kompetanse, lokal bærekraft og kommunal attraktivitet.

I tillegg utarbeider Kommunal Rapport «Kommunebarometeret» som gir verdifull informasjon til kommuneadministrasjon og politikere om status i kommunen vurdert mot andre kommuner.

Disse kåringene bidrar til å vise det store bildet nasjonalt og regionalt, samtidig som kåringen gir verdifull informasjon om hvilke områder forskjellige kommuner og regioner gjør det godt, og på hvilke områder skoen trykker mest.

2.2.1 NæringsNM – Næringslivsindeksen fra Telemarkforskning

Tabellen under viser oversikt over regionene i Telemark og tilstøtende, rangert etter samlet plassering i NæringsNM. Alle indikatorene er gitt som rangeringsnummer, der beste region har nr 1 og dårligste region 80.

NM 2014	Region		Nyetablering	Lønnsomhet	Vekst	Størrelse	NM siste 10 år
16	Sandefjord/Larvik	Larvik, Sandefjord, Lardal	50	29	12	23	19
35	Vest-Telemark	Seljord, Kviteseid, Nissedal, Fyresdal, Tokke, Vinje	72	16	27	34	60
42	Kristiansandregionen	Birkenes, Vennesla, Songdalen, Kristiansand, Søgne,	8	71	75	9	6
43	Mandalsregionen	Audnedal, Marnardal, Åseral, Mandal, Lindesnes	10	39	54	62	30
58	Grenland	Porsgrunn, Skien, Siljan, Bamble, Kragerø, Drangedal	18	57	78	42	37
62	Setesdal	Bygland, Evje og Hornnes, Valle, Bykle	67	79	25	36	63
63	Arendalregionen	Åmli, Risør, Grimstad, Arendal, Gjerstad, Vegårshei, Froland, Tvedestrand	21	59	74	57	39
73	Midt-Telemark	Nome, Bø, Sauherad	49	70	36	76	65
80	Øst-Telemark	Notodden, Tinn, Hjartdal	71	76	66	68	74

Som det fremgår av ovenstående tabell er Kragerøregionen rangert som nr 58 av 80 i NæringsNM for 2014. Regionen er over de 10 siste årene (kolonnen «NM siste 10 år») rangert som nr 37, dvs «midt på treet». Regionen scorer godt på «Nyetablering».

Beskrivelse av de 4 indikatorene er slik:

Nysetableringer	<ol style="list-style-type: none"> 1. Etableringsfrekvens: Antall nyregistrerte foretak som andel av eksisterende foretak i begynnelsen av året 2. Bransjejustert etableringsfrekvens: Basert på etableringsfrekvens, justert for effekten av bransjestrukturen 3. Vekst i antall foretak: Etableringsfrekvensen fratrukket nedlagte foretak
Lønnsomhet	<ol style="list-style-type: none"> 4. Andel foretak med positivt resultat før skatt 5. Bransjejustert lønnsomhet: Andel foretak med positivt resultat før skatt, justert for effekten bransjestruktur, bedriftens omsetning og alder 6. Andel foretak med positiv egenkapital
Vekst	<ol style="list-style-type: none"> 7. Andel foretak med omsetningsvekst høyere enn prisstigning (KPI) 8. Andel foretak med realvekst justert for bransjestruktur, bedriftens omsetning og alder

	9. Andel foretak med vekst i verdiskaping 10. Andel foretak med vekst i verdiskaping, justert for bransjestruktur, bedriftens omsetning og alder
Næringslivets Størrelse	11. Antall arbeidsplasser i næringslivet som andel av befolkningen

NHO har avsluttet «NæringsNM», siste måling fra NHO var NæringsNM 2014 som viste følgende resultat for Kragerø, kommunene i Telemark og nabokommunene Risør og Gjerstad:

NæringsNM fra NHO for 2014					
Nr NY	Navn NY	Lønnsomhet	Vekst	Nyetablering	Størrelse
805	Porsgrunn	275	388	57	39
806	Skien	144	329	60	175
807	Notodden	334	249	188	263
811	Siljan	116	271	322	427
814	Bamble	378	378	236	275
815	Kragerø	402	380	175	189
817	Drangedal	410	242	281	399
819	Nome	174	286	275	342
821	Bø	352	150	101	122
822	Sauherad	331	158	349	334
826	Tinn	341	364	378	146
827	Hjartdal	419	164	402	326
828	Seljord	251	30	306	36
829	Kviteseid	78	333	335	79
830	Nissedal	69	124	187	248
831	Fyresdal	120	245	259	304
833	Tokke	51	307	400	219
834	Vinje	129	205	297	158
901	Risør	188	284	201	233
911	Gjerstad	321	99	108	307

På den ene side er næringslivet i Kragerø sin lønnsomhet vurdert som nr 402 av 428 kommuner, og på den annen side er Kragerø vurdert som nr 175 av 428 med hensyn til nyetableringer, ref kap 4.1.

Telemarkforskning fortsetter imidlertid målingen med litt justerte indikatorer under benevnelsen «Næringslivsindeks» og bruker dette i sine regionale analyser. Siste utgave gir følgende utvikling for kommunene i Telemark samt nabokommunene Risør og Gjerstad:

Knr	Rang siste 10 år	Kommune	x	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
834	87	Vinje	Indeks	46	209	43	134	149	314	104	131	99	108	119	97	204	49	117	141
830	92	Nissedal	Indeks	125	368	178	40	234	40	7	83	27	149	280	195	94	96	44	351
833	94	Tokke	Indeks	164	375	219	38	125	351	37	199	50	189	61	162	207	26	185	179
811	141	Siljan	Indeks	154	276	210	219	369	277	140	78	98	124	246	276	203	293	62	109
828	178	Seljord	Indeks	234	255	285	80	169	234	70	321	89	210	114	307	176	186	193	224
826	184	Tinn	Indeks	138	192	314	153	293	144	202	171	154	179	150	198	243	273	159	244
806	195	Skien	Indeks	175	224	198	241	244	235	241	219	276	247	308	235	178	242	73	104
805	224	Porsgrunn	Indeks	238	243	357	356	123	199	218	175	120	328	198	405	319	191	144	163
819	242	Nome	Indeks	293	215	209	269	188	97	271	179	229	346	130	190	57	286	288	406
829	269	Kviteseid	Indeks	250	135	322	302	252	181	119	208	324	348	278	169	154	341	273	316
814	271	Bamble	Indeks	210	260	316	328	208	296	285	258	306	221	315	209	121	339	251	321
831	291	Fyresdal	Indeks	238	339	325	115	215	257	179	246	47	343	282	394	198	289	211	420
821	316	Bø	Indeks	291	241	36	203	114	128	185	397	331	167	346	254	200	365	279	312
822	352	Sauherad	Indeks	263	312	381	292	144	240	121	372	367	409	375	330	185	316	346	275
807	358	Notodden	Indeks	286	208	332	297	264	295	343	380	231	301	238	361	350	395	365	284
815	371	Kragerø	Indeks	225	245	265	339	214	210	100	217	285	389	396	387	411	350	335	360
827	385	Hjartdal	Indeks	213	308	143	271	257	63	261	256	380	411	306	369	328	411	419	294
817	397	Drangedal	Indeks	229	266	231	394	79	343	72	371	296	364	384	422	345	412	379	423
NABOKOMMUNER AUST-AGDER:																			
901	279	Risør	Indeks	202	276	163	309	284	185	302	123	337	204	295	289	387	191	96	384
911	375	Gjerstad	Indeks	217	408	161	200	87	231	155	312	410	334	413	416	302	294	317	291

Som en ser av ovenstående er Kragerø over en ti-års periode rangert som nr 371 av 428 kommuner. Det er altså Kragerø og Drangedal som har bidratt mest til Grenland's svake resultat i NæringsNM.

2.2.2 KommuneNM

NHOs KommuneNM rangerer kommunene etter attraktivitet og lokal vekstkraft basert på forhold ved næringsliv, arbeidsmarked, demografi, kompetanse og kommunal økonomi. Tallgrunlaget for KommuneNM 2016 er fra 2015.

NHOs KommuneNM 2016 rangerer norske kommuner og regioner etter 22 indikatorer som gjenspeiler vekstkraft og attraktivitet for næringslivet. Det er 428 kommuner og 77 regioner i KommuneNM.

Indikatorsettet er utviklet i samarbeid mellom Vista Analyse og NHO. Det endelige indikatorsettet er fastlagt av NHO. Alle indikatorene er interaktivt tilgjengelige på NHOs hjemmesider. De 22 indikatorene aggregeres opp til fem områdeindikatorer og én totalindikator. Rangeringen av de aggregerte indikatorene avhenger av hvilke vektter man velger i aggregeringen. I mangel på empirisk begrunnede alternativer er de enkelte indikatorene innenfor hvert område tillagt lik vekt.

Kragerø fikk følgende rangering sammenlignet med øvrige kommuner i Grenland samt nabokommunene Risør og Gjerstad:

Kommuner	TOTAL		Næringsliv		Arbeids- marked		Demografi		Kompe- tanse		Kommune- økonomi	
	2010	2015	2010	2015	2010	2015	2010	2015	2010	2015	2010	2015
Kragerø	288	292	177	87	387	410	307	325	218	202	171	164
Porsgrunn	24	38	19	32	126	144	113	143	13	15	45	63
Skien	138	135	175	189	254	287	148	147	102	91	111	86
Siljan	317	327	342	338	160	105	226	343	422	415	247	201
Drangedal	370	361	326	355	372	388	279	257	375	351	353	287

Bamble	162	183	66	147	232	228	304	267	132	147	82	99
Risør	252	231	96	86	331	344	303	278	263	174	152	176
Gjerstad	364	345	324	339	335	376	323	237	321	334	361	309

Indikatorene under næringsliv fanger opp verdiskaping, nyetableringer, privat kjøpekraft og privat sysselsetting, det vil si sysselsetting i privat sektor og offentlige foretak. Kragerø har her gått fra plass nr 177 til 87 fra 2010 til 2015.

Arbeidsmarkedsindikatorene dekker sysselsatte personer i prosent av befolkningen i yrkesaktiv alder, sykmeldte, andelen uføre, arbeidsledighet og arbeidsmarkedsintegrasjon. Her ligger Kragerø i den siste kvartil med plass nr 387 i 2010 til plass nr 410 av 428 i 2015.

Demografiindikatorene dekker befolkningsvekst, netto innflytting, alderssammensetningen i arbeidsmarkedet, det vil si andelen yngre (20-24 år) på vei inn i arbeidsmarkedet i forhold til eldre (60-64 år) på vei ut og aldring, det vil si forventet andel av befolkningen over 80 år 20 år fram i tid. Her har Kragerø gått fra plass nr 307 i 2010 til plass nr 325 i 2015.

Kompetanseindikatorene dekker utdanningsnivået blant sysselsatte i kommunene innenfor tre utdanningsgrupper. Indikatorene omfatter andelen med universitets-utdanning *over* 4 år, og andelen med teknisk/naturvitenskapelig utdanning *opptil* 4 år. I tillegg er fagutdanning viktig for næringslivet. Her rangeres Kragerø som nr 218 i 2010 til nr 202 i 2015.

Indikatorene for kommuneøkonomi omfatter kommunenes administrasjonsutgifter per innbygger og eiendomsskatt på næringseiendom (annen eiendom). Videre omfattes kommuneinntekter (inntekter fra eiendomsskatt, inntekt og formue, andre salgs- og leieinntekter) i forhold til driftsutgifter. Rammetilskuddet er ikke inkludert. Kjøp av private tjenester anses som en positiv drivkraft for næringslivet. Kommunal betalingsevne måles ved arbeidskapital i prosent av brutto driftsinntekter. Her rangeres Kragerø som nr 171 i 2010 og 164 i 2015.

KommuneNM plasserer Kragerø svært lavt mht «Arbeidsmarked» og «Demografi». Kragerø ligger rundt gjennomsnittet mht «Kompetanse» og «Kommuneøkonomi» og har hevet seg til øverste kvartil mht «Næringsliv». Sammenligning med Grenlandkommunene og nabokommunene Risør og Gjerstad fremgår av tabellen.

2.2.3 Kommunebarometeret

Kommunal Rapport utgir Kommunebarometeret som er en sammenlikning av landets kommuner, basert på til sammen 124 nøkkeltall innen 12 ulike sektorer. Hensikten er å gi beslutningstakere – særlig lokalpolitikere – en lettfattelig og tilgjengelig oversikt over hvordan kommunen driver.

Tallene er i hovedsak hentet fra Statistisk sentralbyrås Kostra-database. I tillegg hentes offentlig statistikk fra en del andre kilder, både andre tall fra SSB, Utdanningsdirektoratet,

Helsedirektoratet, Folkehelseinstituttet og Norsk kulturindeks fra Telemarksforsking. Kragerø ligger her som nr 167 av 428 kommuner:

Knr	Kommune	Fylke	Gruppe	Foreløpig 2016	Endring fra 2015	Korreksjon 10. april
805	Porsgrunn	Telemark	G13	168	6	-13
806	Skien	Telemark	G13	174	34	-3
807	Notodden	Telemark	G11	108	57	-19
811	Siljan	Telemark	G01	2	5	1
814	Bamble	Telemark	G08	102	-7	-16
815	Kragerø	Telemark	G11	167	5	-22
817	Drangedal	Telemark	G02	205	-20	-9
819	Nome	Telemark	G11	309	-38	-13
821	Bø (Telem.)	Telemark	G11	238	-71	4
822	Sauherad	Telemark	G01	350	-82	0
826	Tinn	Telemark	G12	353	-4	6
827	Hjartdal	Telemark	G05	343	-43	-14
828	Seljord	Telemark	G02	113	97	-4
829	Kviteseid	Telemark	G02	99	-27	0
830	Nissedal	Telemark	G05	311	58	3
831	Fyresdal	Telemark	G06	227	-103	6
833	Tokke	Telemark	G03	284	-21	32
834	Vinje	Telemark	G03	215	-77	4
901	Risør	Aust-Agder	G11	128	14	2
904	Grimstad	Aust-Agder	G13	143	-9	-3
906	Arendal	Aust-Agder	G13	131	87	6
911	Gjerstad	Aust-Agder	G02	351	6	-2

En oppsummering av Kragerø sin plass blant 428 kommuner på de 12 hovedsektorene er som følger sammen med plassendring fra forrige år:

Grunnskole:		Eldreomsorg:		Barnevern:		Barnehage:		Helse:		Sosial:	
214	-11	170	-47	81	-65	71	-20	338	+5	346	-13

Kultur:		Økonomi:		Kostn.nivå:		Miljø og ressurser:		Saksbehandl.:		Vann, avløp og renovasjon	
182	+75	298	+97	165	+128	-	-	119	+39	190	-44

En nærmere orientering om hvordan rangeringen skjer finnes på <http://kommunalrapport.no/kommunebarometeret/2016/metode>.

2.3 Befolkningsutvikling

2.3.1 Historisk befolkningsutvikling

Som det fremgår av tabellen under har det vært et kontinuerlig fødselsunderskudd.

Folkemengde 1. januar og endringer i kalenderåret, etter region, statistikkvariabel og tid								
Tabell: 06913: Folkemengde 1. januar og endringer i kalenderåret (K)								
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	Folkemengde 1. jan	10 620	10 695	10 710	10 700	10 621	10 636	10 607
0815	Levendefødte	95	88	80	86	91	90	0
	Døde	98	124	130	124	95	110	0
	Fødselsoverskudd	-3	-36	-50	-38	-4	-20	0
	Innflyttinger	432	390	448	436	446	415	0
	Utflyttinger	357	339	405	480	429	427	0
	Nettoinnflytting	75	51	43	-44	17	-12	0
	Folketilvekst	75	15	-10	-79	15	-29	0

Kragerø har i perioden 2000 – 2016 hatt en svak negativ utvikling i folkemengde mens Telemark har økt med 4,5% og Norge med 16,1%:

Folkemengde 1. januar, etter region, alder, tid og statistikkvariabel SSB tabell 07459									
	KRAGERØ			TELEMARK			NORGE		
			% endring			% endring			% endring
	2000	2016	2000-16	2000	2016	2000-16	2000	2016	2000-16
	Personer	Personer		Personer	Personer		Personer	Personer	
0-5 år	721	566	-21,5 %	12097	10688	-11,6 %	363539	370121	1,8 %
6-15 år	1319	1164	-11,8 %	21099	20008	-5,2 %	583619	628122	7,6 %
16-66 år	6977	6836	-2,0 %	105688	112697	6,6 %	2913832	3471046	19,1 %
67 år eller eldre	1639	2041	24,5 %	26154	29101	11,3 %	617507	744696	20,6 %
SUM	10 656	10 607	-0,5 %	165 038	172 494	4,5 %	4 478 497	5 213 985	16,4 %

Ser en på utviklingen innen den enkelte bygd i Kragerø får en følgende utvikling i tiden 2010-2016:

Folkemengde, etter grunnkrets, tid og statistikkvariabel								
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	endring 2010-16
	Personer	Personer	Personer	Personer	Personer	Personer	Personer	
Sum Sannidal	1 092	1 104	1 147	1 135	1 151	1 176	1 166	74
Sum Stabbestad/Levang	831	850	841	827	820	856	848	17
Sum Helle	2 591	2 596	2 607	2 603	2 584	2 569	2 563	-28
Sum Kragerø skjærgården	597	590	567	586	573	575	561	-36
Sum Kragerø sentrum	5 500	5 543	5 530	5 529	5 473	5 448	5 456	-44
08159999 Uoppgett grunnkrets	9	12	18	20	20	12	13	4
SUM INNBYGGERE I KRAGERØ	10 620	10 695	10 710	10 700	10 621	10 636	10 607	-13

Befolkningsveksten har altså skjedd i Sannidal og Stabbestad/Levang, mens de øvrige har hatt en nedgang.

Den positive utvikling i Sannidal er fordelt slik på grunnkretsene:

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	endring
	Personer	Personer	Personer	Personer	Personer	Personer	Personer	2010-16
08150101 Kjølebrønd/Lindheim	164	166	160	145	158	164	163	-1
08150201 Kil	785	792	827	826	828	847	842	57
08150202 Sannidal	143	146	160	164	165	165	161	18
Sum Sannidal	1 092	1 104	1 147	1 135	1 151	1 176	1 166	74

Den negative utvikling i Kragerø sentrum er fordelt slik på grunnkretsene:

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	endring
	Personer	Personer	Personer	Personer	Personer	Personer	Personer	2010-16
08150402 Rørvik	869	861	866	861	847	831	833	-36
08150403 Nordre Kalstad	752	763	757	765	777	795	805	53
08150404 Kalstad/Frydensborg	459	446	443	469	443	418	426	-33
08150405 Kalstadkilen	451	429	435	438	418	404	400	-51
08150406 Valberg	194	190	206	205	196	198	196	2
08150501 Øya	283	274	280	268	269	254	250	-33
08150502 Hovedbyen	423	449	452	437	451	444	449	26
08150503 Havna/Smedsbukta	539	540	525	530	523	526	517	-22
08150504 Løkka/Ths.heia	505	519	507	522	515	535	530	25
08150505 Bjørnebyen	474	494	488	486	476	487	503	29
08150506 Bakken/Tangen	551	578	571	548	558	556	547	-4
Sum Kragerø sentrum	5 500	5 543	5 530	5 529	5 473	5 448	5 456	-44

2.3.2 Prognostisert befolkningsutvikling

Den prognostiserte befolkningsutviklingen fram til 2030 er beregnet av SSB i 3 hovedalternativ basert på fruktbarhet, levealder, innenlandsk flytting og innvandring. I tabellen nedenunder er disse:

Hoved: MMMM = middels fruktbarhet, levealder, innenlands flytting og innvandring
 Lav: LLML = lav fruktbarhet og levealder, middels innenlands flytting og lav innvandring
 Høy: HHMH = høy fruktbarhet og levealder, middels innenlands flytting og høy innvandring

	KRAGERØ								
	2018			2030			Utvikling i % 2018-2030		
	Hovedalte	Lav nasjo	Høy nasj	Hovedalte	Lav nasjo	Høy nasjo	Hoved	Lav	Høy
0-5 år	550	529	575	594	503	702	8 %	-5 %	22 %
6-15 år	1154	1146	1160	1122	995	1262	-3 %	-13 %	9 %
16-66 år	6753	6730	6779	6753	6583	6957	0 %	-2 %	3 %
67 år eller eldre	2201	2192	2208	2764	2649	2880	26 %	21 %	30 %
SUM	10 658	10 597	10 722	11 233	10 730	11 801	5 %	1 %	10 %

Sammenligner en utviklingen i Kragerø med utviklingen i Telemark og Norge for de tre alternativene viser dette følgende prosentutvikling for tidsrommet 2018 – 2030:

	Kragerø	Telemark	Norge
	Utvikling i % 2018-2030	endring % 2018-2030	Endring % 2018-2030

	Hoved	Lav	Høy	Hoved	Lav	høy	Hoved	Lav	Høy
0-5 år	8 %	-5 %	22 %	5 %	-8 %	19 %	10 %	-3 %	25 %
6-15 år	-3 %	-13 %	9 %	-2 %	-13 %	10 %	4 %	-8 %	17 %
16-66 år	0 %	-2 %	3 %	1 %	-1 %	4 %	8 %	5 %	11 %
67 år eller eldre	26 %	21 %	30 %	28 %	23 %	33 %	33 %	28 %	37 %
SUM	5 %	1 %	10 %	6 %	2 %	11 %	11 %	7 %	16 %

Befolkningsveksten er altså prognostisert høyere både i Telemark og Norge. Kragerø blir relativt sett en stadig mindre del av Telemark og Norge.

2.3.3 Alderssammensetning

Aldersutviklingen av befolkningen i Kragerø viser at antall innbyggere 67 år og eldre øker dramatisk. I 2000 var den 15% av befolkningen, i 2030 under normalutvikling (MMMM) vil den være 25% mot Telemark 21% og Norge 18%. Ser en forholdet mellom «pensjonister» 67+ år mot brutto arbeidsfør befolkning 16-66 år vil det i 2030 bare være brutto 2,4 arbeidsføre personer for hver person som er 67 år og eldre i Kragerø. For Telemark er forholdstallet 2,9 og for Norge 3,6 personer.

SSB regner arbeidsstyrken ut fra aldersgruppen 15 – 74 år. Andel sysselsatte i befolkningen 4. kvartal 2015 fremgår av nedenstående tabell:

Befolkning og sysselsatte per 4. kvartal etter region, kjønn, tid og statistikkvariabel								
Tabell: 09316: Befolkning og sysselsatte per 4. kvartal, etter bosted, arbeidssted og kjønn (K)								
Sysselsatte:		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
0815 Kragerø	Bosted	5135	5116	5103	4988	5014	4974	4632
0815 Kragerø	Arbetssted	4566	4549	4566	4465	4454	4406	4076
Innbyggere								
0815 Kragerø	15-74 år bosted	7996	8098	8094	8146	8090	8083	8046
% sysselsatte av arb.styrken		64,2	63,2	63,0	61,2	62,0	61,5	57,6
Telemark: % sysselsatt av arb.styrken		66,5	65,7	65,3	64,7	64,7	64,3	62,0
Norge: % sysselsatt av arb.styrken		69,7	69,1	69,1	68,7	68,6	68,5	66,1

Det er altså færre arbeidsplasser i Kragerø enn sysselsatte som bor i Kragerø. I perioden 2009-2015 er antall arbeidsplasser i Kragerø redusert med 490 og antall sysselsatte med bosted Kragerø er redusert med 503, dvs 9,8% (se tabell kap 2.4.1). I samme periode er prosentandel sysselsatte av arbeidsstyrken redusert fra 64,2% til 57,6%. For Telemark og Norge har nedgangen vært mindre samtidig som andel sysselsatte er klart større.

2.3.4 Ungdom

Det er gjennomført en egen ungdomsundersøkelse. Det ble avgitt 28 svar. Ca 68% var 15 år og yngre. Svarfordeling mellom kvinne/mann var 40/60.

Resultatene er listet opp i følgende stikkord:

- Ingen vil direkte ut i jobb, 63% videre skolegang, 22% vet ikke,
- Aktuelle bransjer:
 - Kultur o.l. 26%
 - Helse og sosial 19%
 - Rådgivende 22%
 - Entreprenør, industri, reiseliv, handel – 7% for hver av bransjene
- Tenke seg å bo i Kragerø etter endt utdanning eller senere
 - Nei – 44%, begrunnet med:
 - § Liten by, lite aktivitetstilbud, manglende jobbtilbud, skolemulighet, sosialt liv
 - Vet ikke – 22%
 - Ja – 34%, begrunnet med:
 - § Oppvokst, venner, familie,
- Hva mangler Kragerø for å motivere til å bo og jobbe her?
 - Arbeidsmuligheter
 - Manglende fritids- og idrettsmuligheter – særlig om vinteren
 - Lite handelsmuligheter
- Anbefale andre å flytte til Kragerø pga:
 - Sommeraktiviteter, skjærgården – 40%
 - NEI – 30%
 - Spesielt sted, lite, fin natur – 15%
 - Koselig sted, korte avstander – 15%
- Hvis bo i Kragerø, hva forventer du av jobbtilbud
 - Flere og mer differensierte jobbtilbud
 - Godt betalte jobber
- Hvis bo i Kragerø, hva forventer du av kommunen?
 - Støtte og hjelp
 - Tilrettelegging for næringslivet – arbeidsplasser og handle
 - Mer engasjement rundt ungdom og politikk
- Hva kan næringslivet i Kragerø gjøre for å få flere ungdommer inn i arbeidslivet?
 - Info om muligheter for lærlingeplasser 41%
 - Arbeidspraksis hos bedrifter
 - Samarbeid om ungt entreprenørskap
 - Bedriftspresentasjoner ved utdanningsinstitusjoner
 - 81% vet ikke om kommunen har egne etablererkurs
 - Ingen vet om noen lokale næringslivsnettverk hvor ungdom kan delta
- Hva kan ungdommen selv gjøre for å bli bedre kjent med næringslivet?
 - Invitere bedriftsledere til å orientere om kompetansekrav
 - Etablere elevbedrift/tilsv. gjennom samarbeid med lokalt næringsliv
 - Skrive stil, dialogmøter med nøkkelpersoner fra næringslivet

2.4 Sysselsetting og pendling

2.4.1 Sysselsetting

Utvikling av sysselsatte med bosted Kragerø i tiden 2009-2015 viser følgende:

Sysselsatte per 4. kvartal, etter region, næring (SN2007), tid og statistikkvariabel									
Tabell: 07984: Sysselsatte per 4. kvartal, etter bosted, arbeidssted, kjønn, alder og næring (17 grupper, SN2007) (K)									
Bosted Kragerø	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Endring 2009-15	Endring prosent
	Sysselsatt	Sysselsatt	Sysselsatt	Sysselsatt	Sysselsatt	Sysselsatt	Sysselsatt		
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	81	93	72	79	72	64	51	-30	-37,0 %
05-09 Bergverksdrift og utvinning	84	98	98	115	122	126	102	18	21,4 %
10-33 Industri	722	671	658	606	608	602	508	-214	-29,6 %
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	84	86	86	84	63	69	61	-23	-27,4 %
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	579	582	592	579	593	586	573	-6	-1,0 %
45-47 Varehandel, reparasjon av motorvogner	695	706	712	685	653	647	584	-111	-16,0 %
49-53 Transport og lagring	242	261	247	240	254	263	242	0	0,0 %
55-56 Overnattings- og serveringsvirksomhet	203	165	161	195	219	189	176	-27	-13,3 %
58-63 Informasjon og kommunikasjon	89	71	67	67	70	68	52	-37	-41,6 %
64-66 Finansiering og forsikring	71	67	70	77	74	75	71	0	0,0 %
68-75 Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	228	203	193	219	219	220	206	-22	-9,6 %
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	176	210	262	202	201	202	153	-23	-13,1 %
84 Off.adm., forsvar, sosialforsikring	307	313	283	266	280	287	278	-29	-9,4 %
85 Undervisning	381	393	405	393	402	426	417	36	9,4 %
86-88 Helse- og sosialtjenester	974	988	1004	973	980	951	949	-25	-2,6 %
90-99 Personlig tjenesteyting	175	163	156	162	156	161	143	-32	-18,3 %
00 Uoppgitt	44	46	37	46	48	38	66	22	50,0 %
SUM	5 135	5 116	5 103	4 988	5 014	4 974	4 632	-503	-9,8 %

Som en ser av tabellen har reduksjonen vært størst innen «Industri» og «Varehandel, rep. av motorvogner» mens den relativt største reduksjonen har vært på «Informasjon og kommunikasjon» samt «Jordbruk, skogbruk og fiske».

Den relative sammensetning av antall sysselsatte etter næring med bosted Kragerø fremkommer i tabellen under. Her ser en at andel sysselsatte innen «Industri» er blitt mindre enn andel sysselsatte innen «Bygge- og anleggsvirksomhet» og «Varehandel, reparasjon av motorvogner».

Sysselsatte per 4. kvartal, etter region, næring (SN2007), tid og statistikkvariabel

Tabell: 07984: Sysselsatte per 4. kvartal, etter bosted, arbeidssted, kjønn, alder og næring (17 grupper, SN2007) (K)

Bosted Kragerø	2009		2015		Endring 2009-15	Endring prosent
	Sysselsatt	Prosent	Sysselsatt	Prosent		
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	81	1,6 %	51	1,1 %	-30	-37,0 %
05-09 Bergverksdrift og utvinning	84	1,6 %	102	2,2 %	18	21,4 %
10-33 Industri	722	14,1 %	508	11,0 %	-214	-29,6 %
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	84	1,6 %	61	1,3 %	-23	-27,4 %
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	579	11,3 %	573	12,4 %	-6	-1,0 %
45-47 Varehandel, reparasjon av motorvogner	695	13,5 %	584	12,6 %	-111	-16,0 %
49-53 Transport og lagring	242	4,7 %	242	5,2 %	0	0,0 %
55-56 Overnattings- og serveringsvirksomhet	203	4,0 %	176	3,8 %	-27	-13,3 %
58-63 Informasjon og kommunikasjon	89	1,7 %	52	1,1 %	-37	-41,6 %
64-66 Finansiering og forsikring	71	1,4 %	71	1,5 %	0	0,0 %
68-75 Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	228	4,4 %	206	4,4 %	-22	-9,6 %
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	176	3,4 %	153	3,3 %	-23	-13,1 %
84 Off. adm., forsvar, sosialforsikring	307	6,0 %	278	6,0 %	-29	-9,4 %
85 Undervisning	381	7,4 %	417	9,0 %	36	9,4 %
86-88 Helse- og sosialtjenester	974	19,0 %	949	20,5 %	-25	-2,6 %
90-99 Personlig tjenesteyting	175	3,4 %	143	3,1 %	-32	-18,3 %
00 Uoppgitt	44	0,9 %	66	1,4 %	22	50,0 %
SUM	5 135	100 %	4 632	100 %	-503	-9,8 %

Med sysselsetting menes summen av eiere og lønntakere. Personer med mer enn ett arbeidsforhold vil kunne være telt med som sysselsatt i flere næringer. Sysselsettingstallene i strukturstatistikken viser et gjennomsnitt av antall sysselsatte i løpet av året.

En lønntaker er en person som arbeider i en annens tjeneste for lønn eller annen godtgjørelse. I tallene for lønntakere er alle arbeidsforhold i en enhet i løpet av året lagt til grunn. Det er gjort kontroller slik at én person kun kan ha et arbeidsforhold i samme bedrift, men kan være registrert som ansatt i flere bedrifter samtidig.

Tabellen under viser en sammenligning av antall lønntakere pr 4. kvartal 2015 etter arbeidssted for Kragerø, Telemark og Norge. Av denne fremgår at Kragerø har klart flere lønntakere i bygg og anlegg og litt flere innen overnatting og serveringsvirksomhet og industri.

Lønnstakere per 4. kvartal 2015, etter region, næring (SN2007), tid og statistikkvariabel						
Tabell: 11396: Lønnstakere per 4. kvartal 2015, etter arbeidssted og næring (17 grupper, SN2007) (ujusterte tall) (K)						
	Kragerø		Telemark		Norge	
	Lønnstakere		Lønnstakere		Lønnstakere	
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	15	0,4 %	474	0,7 %	23834	1,0 %
05-09 Bergverksdrift og utvinning	27	0,7 %	203	0,3 %	59856	2,5 %
10-33 Industri	430	11,6 %	7348	10,7 %	211480	8,7 %
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	58	1,6 %	1527	2,2 %	29551	1,2 %
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	455	12,2 %	5748	8,4 %	190252	7,8 %
45-47 Varehandel, reparasjon av motorvogner	520	14,0 %	9955	14,5 %	341328	14,0 %
49-53 Transport og lagring	191	5,1 %	3020	4,4 %	128757	5,3 %
55-56 Overnattings- og serveringsvirksomhet	165	4,4 %	1948	2,8 %	84117	3,4 %
58-63 Informasjon og kommunikasjon	19	0,5 %	1055	1,5 %	85383	3,5 %
64-66 Finansiering og forsikring	80	2,1 %	795	1,2 %	46713	1,9 %
68-75 Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	141	3,8 %	2917	4,2 %	146800	6,0 %
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	115	3,1 %	2839	4,1 %	116019	4,8 %
84 Off. adm., forsvar, sosialforsikring	223	6,0 %	4408	6,4 %	163151	6,7 %
85 Undervisning	356	9,6 %	6214	9,0 %	206367	8,5 %
86-88 Helse- og sosialtjenester	832	22,4 %	17956	26,1 %	520106	21,3 %
90-99 Personlig tjenesteyting	92	2,5 %	2280	3,3 %	84725	3,5 %
00 Uoppgitt	2	0,1 %	13	0,0 %	1265	0,1 %
	3721	100,0 %	68700	100,0 %	2439704	100,0 %

2.4.2 Pendling

Siste tilgjengelige statistikk over pendling gjelder 4. kvartal 2015. Som det fremgår av nedenstående tabell (SSB) er det bosatt 4 642 sysselsatte personer i Kragerø mens det bare er 4 076 arbeidsplasser i Kragerø. 630 av disse arbeidsplassene er besatt av personer som pendler til Kragerø fra andre norske kommuner. Samtidig pendler det fra Kragerø til andre norske kommuner 1 186 personer som er bosatt i Kragerø.

Sysselsatte per 4. kvartal, etter statistikkvariabel, region og tid							
Tabell: 03333: Sysselsatte per 4. kvartal, etter bosted, arbeidssted, inn- og utpendling og kjønn (K)							
	0815 Kragerø						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Sysselsatte personer bosatt i Kragerø	5135	5116	5103	4988	5014	4974	4632
Personer som pendler inn i Kragerø	620	624	675	677	687	694	630
Personer som pendler ut av Kragerø	1189	1191	1212	1200	1247	1262	1186
Sysselsatte personer med arbeidssted i Kragerø	4566	4549	4566	4465	4454	4406	4076

Det er altså 26% av sysselsatte personer med bosted Kragerø som pendler ut, dvs bor i Kragerø kommune og arbeider i annen kommune, mens 15% av sysselsatte personer med arbeidssted Kragerø pendler inn, men bor ikke i Kragerø. Dette tyder på at Kragerø er en del av en arbeidsmarkedsregion hvor Kragerø kan være en foretrukket bostedskommune. En nærmere analyse av pendlingsstrømmen fremkommer av nedenstående tabeller.

Pendling ut fra Kragerø

Denne tabellen gir en oversikt over antall personer som pendler ut av Kragerø, dvs bor i Kragerø, men arbeider utenfor kommunen. Oversikten gjelder 4. kvartal 2015. Her er bare

tatt med kommuner hvor 10 eller flere pendler til. Som det framgår av nedenstående tabell er den største pendlingen til Grenland og Oslo. Det er en klart mindre pendlingsstrøm til øvrige regioner. Slik sett virker det som om Kragerø er en god bostedskommune for arbeidstakere som arbeider i Grenland.

Tabell: 03321: Sysselsatte per 4. kvartal, etter arbeidssteds- og bostedskommune. Pendlingsstrømmer (K)		
Arbeidssted	Bosted	2015
0815 Kragerø	0815 Kragerø	3446
0806 Skien	0815 Kragerø	198
0805 Porsgrunn	0815 Kragerø	196
0301 Oslo kommune	0815 Kragerø	148
0814 Bamble	0815 Kragerø	89
2311 Sokkelen sør for 62° N	0815 Kragerø	54
0817 Drangedal	0815 Kragerø	40
0906 Arendal	0815 Kragerø	38
1001 Kristiansand	0815 Kragerø	38
0911 Gjerstad	0815 Kragerø	34
0901 Risør	0815 Kragerø	28
0219 Bærum	0815 Kragerø	21
0709 Larvik	0815 Kragerø	17
1826 Hattfjelldal	0815 Kragerø	16
0604 Kongsberg	0815 Kragerø	15
0706 Sandefjord (-2016)	0815 Kragerø	13
1124 Sola	0815 Kragerø	13
1201 Bergen	0815 Kragerø	12
1601 Trondheim	0815 Kragerø	12
0704 Tønsberg	0815 Kragerø	11
0914 Tvedestrand	0815 Kragerø	10

Det gjøres oppmerksom på at antall sysselsatte med bosted Kragerø også kan skyldes at Kragerø har boplikt. For eksempel kan det være at noen som har arbeidssted Oslo er registrert i folkeregisteret som bosatt i Kragerø, men de facto har en «bolig nr 1» i Oslo. På den annen side går skatteinntekten til Kragerø.

Innpendling til Kragerø

Kommuner med over 10 pendlere som arbeider i Kragerø 4. kvartal 2015 vises i nedenstående tabell.

Tabell: 03321: Sysselsatte per 4. kvartal, etter arbeidssteds- og bostedskommune.		
Arbeidssted:	Bosted:	2015
Kragerø	0815 Kragerø	3446
	0817 Drangedal	212
	0814 Bamble	85
	0805 Porsgrunn	57
	0911 Gjerstad	51
	0806 Skien	48
	0901 Risør	36
	0301 Oslo kommune	26
	1703 Namsos	10

Det er en klart mindre innpendling enn utpendling. Igjen er det Grenland-regionen, spesielt Drangedal som står for den største innpendling.

2.5 Arbeidsledighet

Nedenfor er listet opp registrerte arbeidsledige mellom 15-74 år (altså totalt) og fordelt på aldersgruppene 15-29 (ungdom) og 30 – 74 år. Tabellen viser resultatet pr november i årene 2010 til 2015. Som en ser har antall ledige gått opp. Det er betenkelig at prosentvis registrerte arbeidsledige mellom 15 og 29 år er såpass høyt.

Registrerte arbeidsledige, etter region, alder, tid og statistikkvariabel							
SSB tabell 10539							
		2010M11	2011M11	2012M11	2013M11	2014M11	2015M11
		Registrert	Registrert	Registrert	Registrert	Registrert	Registrert
0815 Kragerø	15-74 år	164	140	177	151	180	194
	15-29 år	55	38	61	50	61	59
	30-74 år	109	102	116	101	119	135
Registrerte arbeidsledige prosent							
		2010M11	2011M11	2012M11	2013M11	2014M11	2015M11
		Registrert	Registrert	Registrert	Registrert	Registrert	Registrert
0815 Kragerø	15-74 år	3,1	2,7	3,4	2,9	3,5	3,7
	15-29 år	4,8	3,6	5,9	4,4	5,6	5,3
	30-74 år	2,6	2,4	2,8	2,4	2,9	3,3

Ifølge NAV statistikk for Telemark-kommunene ligger Kragerø sammen med Notodden høyest mht helt ledige i Telemark for desember 2016.

I Folkehelseprofilen for 2016 fremgår det at Kragerø har signifikant større andel uføretrygdede enn gjennomsnittskommunen i Norge. Totalt er 5,1% mellom 18 – 44 år uføretrygdet mot 4,3% i Telemark og 2,6% i Norge. Ifølge NAV er det imidlertid en positiv utvikling på gang.

I tillegg til helt arbeidsledige er det også arbeidsledige som er på tiltak. Utviklingen vises i nedenstående tabell.

Personer på arbeidsmarkedstiltak, etter region, alder, tiltakstype, tid og statistikkvariabel					
Tabell 10464			2014M11	2015M11	2016M11
		KRAGERØ	Personer på arbeidsmarkedstiltak	Personer på arbeidsmarkedstiltak	Personer på arbeidsmarkedstiltak
08	15-74 år	Arbeidssøkere på tiltak	30	37	53
		Personer med nedsatt arbeidsevne, på tiltak	142	126	131
	15-29 år	Arbeidssøkere på tiltak	10	11	16
		Personer med nedsatt arbeidsevne, på tiltak	40	44	40
	30-74 år	Arbeidssøkere på tiltak	20	26	37
		Personer med nedsatt arbeidsevne, på tiltak	102	82	91

Andel sysselsatte av befolkningen er beskrevet i kap 2.3.3. Her fremgår det at den relative andel sysselsatte av arbeidsstyrken er klart mindre enn tilsvarende for Telemark og Norge. Slik sett er det sannsynlig at det er en skjult arbeidsledighet i Kragerø i tillegg til registrerte arbeidsledige og arbeidsledige på tiltak.

2.6 Utdannelse

Tabellen under viser antall personer 16 år og eldre som er registrert med utdanningsnivå.

Personer 16 år og over, etter region, nivå, kjønn, tid og statistikkvariabel

Tabell: 09429: Personer 16 år og over, etter kjønn og utdanningsnivå. Absolutte tall og prosent (K)

	2010			2015		
	Kragerø	Telemark	Norge	Kragerø	Telemark	Norge
Grunnskolenivå	32,4 %	31,3 %	28,2 %	30,4 %	29,5 %	26,7 %
Videregående skole-nivå	45,8 %	44,9 %	41,3 %	45,8 %	44,6 %	40,6 %
Universitets- og høghskolenivå kort	16,9 %	17,8 %	20,6 %	19,2 %	19,9 %	22,9 %
Universitets- og høghskolenivå lang	3,1 %	4,1 %	6,8 %	3,9 %	5,3 %	9,1 %
Uoppgitt eller ingen fullført utdanning	1,7 %	2,0 %	3,0 %	0,7 %	0,7 %	0,7 %

Kragerø har fortsatt en større del som bare har grunnskolenivå enn Telemark og gjennomsnittet for Norge. På videregående nivå har Kragerø beholdt samme andel som i 2010, men har klart å øke andel med høyere utdanning selv om denne fortsatt ligger under Telemark og Norge.

2.7 Andre forhold

2.7.1 Boliger

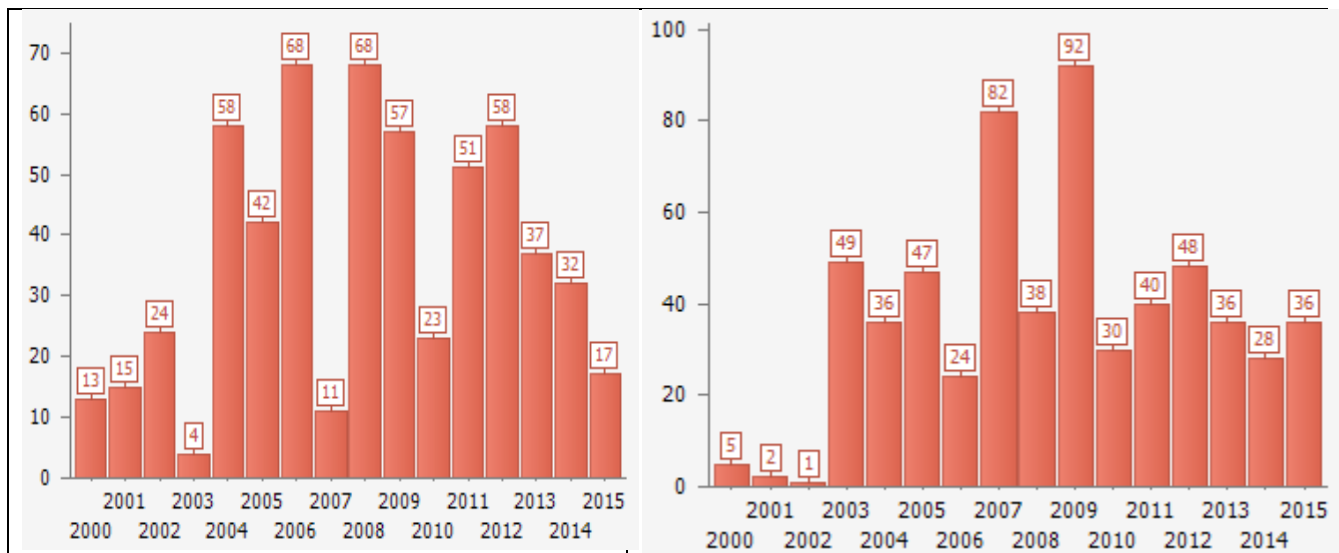
I perioden 2010 til 2016 er antall boliger økt med 177. Den overveiende del er rekkehus, eneboliger og tomannsboliger. I samme periode er folketallet netto gått ned med 13. Det har skjedd en økning i Sannidal og Stabbestad/Levang og reduksjon i Helle, Kragerø sentrum og Kragerø skjærgård, det vises til kap 2.3.1.

Boliger, etter region, bygningstype, tid og statistikkvariabel									
tabell 06265: Bolige - Beboede og ubebodde									
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Utvikling
Bebodde og ubebodde boliger:		Boliger	Boliger	Boliger	Boliger	Boliger	Boliger	Boliger	2010-16
0815 Kragerø	Enebolig	3854	3884	3830	3843	3864	3882	3897	43
	Tomannsbolig	468	467	467	479	483	487	494	26
	Rekkehus, kjedehus og andre	551	564	576	586	590	600	608	57
	Boligblokk	387	374	366	366	366	366	366	-21
	Bygning for bofellesskap	78	85	79	79	79	79	79	1
	Andre bygningstyper	168	188	225	225	225	225	239	71
	Sum boliger Kragerø	5506	5562	5543	5578	5607	5639	5683	177

En oversikt over antall boliger igangsatt og gjennomført i Kragerø for perioden 2000 – 2015 er tilgjengelig på

http://www.kommuneprofilen.no/Profil/Bygg/DinRegion/bygg_bolig_byggeareal_region.aspx

Antall boliger igangsatt. Kragerø. 2000-2015	Antall boliger fullført. Kragerø. 2000-2015
--	---

Nedenfor er oversikt fra SSB over solgte boliger med gjennomsnittspris pr kvm og deretter over antall omsatte boliger. Til tross for stabilt innbyggertall i perioden er antall boliger økt med 177, dvs 3,2%.

Omsetning av boligeiendommer med bygning i fritt salg, etter statistikkvariabel, region og tid

tabell 06726						
0815 Kragerø						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Omsetninger (antall)	107	91	114	91	83	118
Samlet kjøpesum (1 000 kr)	167263	179776	215398	174058	187870	250661
Gjennomsnittlig kjøpesum per
Beregnet gj.snitt kjøpesum	1 563	1 976	1 889	1 913	2 263	2 124

Gjelder omsetninger med hjemmelsoverføring av grunn (tomt). Boligeiendommer uten oppgitt kjøpesum er ikke tatt med i tabellen. I enkelte tilfeller kan en omsetning omfatte flere boliger. Boligeiendom omfatter enebolig, tomannsbolig, rekke- og kjedehus, blokkleilighet og annen, inkl. leiegårder o.l. Sammensetningen av omsatt boligmasse varierer over tid. Statistikken behøver derfor ikke å gi et riktig bilde av prisutviklingen av bestemte boligtyper. Gjennomsnittlig kjøpesum blir derfor ikke publisert på kommunenivå. 2015 er foreløpige tall. Tallene i «Beregnet gj.snitt kjøpesum» er gjort av ifo og er kun ment å indikere utviklingen. Denne indikerer at prisen over 5 år (1/1-2010 til 1/1-2015) er økt med 36%.

2.7.2 Fritidsboliger

Kragerø har etter Vinje det største antall fritidsbygninger i Telemark. Utviklingen av antall fritidsbygg har imidlertid ikke vært så stor. I perioden 2010 - 2015 er det bare registrert en netto økning på 21 fritidsbygninger samtidig som det årlig har vært en fullføring av fritidsbygninger på mellom 18 og 46.

SSB fører oversikt over antall fritidsbygninger og årlige fullførte fritidsboliger:

Eksisterende bygningsmasse. Antall fritidsbygninger og fritidsbygninger per kvadratkilometer, etter region, tid og statistikkvariabel

Tabell: 05467: Eksisterende bygningsmasse. Antall fritidsbygninger og fritidsbygninger per km2

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	Antall friti	Antall friti	Antall friti	Antall friti	Antall friti	Antall friti	Antall friti
0815 Kragerø	3357	3333	3326	3353	3373	3369	3378

Byggeareal. Fritidsbygninger, etter region, tid og statistikkvariabel

Tabell: 06952: Byggeareal. Fritidsbygninger (K)

2010	2011	2012	2013	2014	2015
Fullførte f	Fullførte f	Fullførte f	Fullførte f	Fullførte f	Fullførte f
23	18	22	31	46	34

2.7.3 Lovbrudd

I forhold til befolkningen har Kragerø en liten overvekt av lovbrudd i forhold til Telemark og Norge. Sannsynligvis skyldes dette økt antall forseelser i turisthøysesongen.

Lovbrudd anmeldt, etter gjerningssted, lovbruddstype, tid og statistikkvariabel

Tabell 08487		2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
		Lovbrudd anmeldt (årlig gj.snitt)	Lovbrudd anmeldt (årlig gj.snitt)	Lovbrudd anmeldt (årlig gj.snitt)	Lovbrudd anmeldt (årlig gj.snitt)	Lovbrudd anmeldt (årlig gj.snitt)
0815 Kragerø	Forbrytelser	676	577	537	530	602
	Forseelser	430	468	431	454	473
	SUM lovbrudd	1 106	1 045	968	984	1 075
innbyggere 1 jan 2010, 2011, osv		10 620	10 695	10 710	10 700	10 621
% lovbrudd av innbyggere		10,4 %	9,8 %	9,0 %	9,2 %	10,1 %
08 Telemark	Forbrytelser	9 434	9 254	9 023	8 767	8 901
	Forseelser	5 184	4 750	4 427	4 679	4 908
	SUM lovbrudd	14 618	14 004	13 450	13 446	13 809
innbyggere 1 jan 2010, 2011, osv		168 231	169 185	170 023	170 902	171 469
% lovbrudd av innbyggere		8,7 %	8,3 %	7,9 %	7,9 %	8,1 %
0 Hele landet	Forbrytelser	263 976	257 320	257 310	258 112	248 414
	Forseelser	121 505	119 271	117 612	119 210	118 701
	SUM lovbrudd	385 481	376 591	374 922	377 322	367 115
innbyggere 1 jan 2010, 2011, osv		4 858 199	4 920 305	4 985 870	5 051 275	5 109 056
% lovbrudd av innbyggere		7,9 %	7,7 %	7,5 %	7,5 %	7,2 %

2.7.4 Inntektsnivå og uføregrad (Folkehelseprofilen)

Folkehelseprofilen 2016 (<https://www.fhi.no/hn/helse/folkehelseprofil/>) stadfester at Kragerø har et lavere inntektsnivå og høyere uføregrad enn Telemark og Norge.

Kragerø ligger også signifikant under mht «Fornøydhet med lokalmiljøet», ref Ungdataundersøkelsen med spørsmålet «Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med lokalmiljøet der du bor?»

Andel barn 0-17 år som bor i husholdninger med lav inntekt er 15% mot Telemark 14% og landet for øvrig 11%. Lav inntekt er definert som 60% av medianinntekt i Norge.

Uføregraden for personer mellom 18 og 44 år er 5,1% i Kragerø, 4,3% i Telemark og 2,6% i Norge (Folkehelseundersøkelsen). Det vises for øvrig til kapittel 2.5 Arbeidsledighet.

2.7.5 Personinntekt Kragerø kommune

Medianinntekten for 2010-2015 ligninga for bosatte personer 17 år og eldre viser følgende (SSB):

Hovedposter fra ligninga for bosatte personer 17 år og eldre. Median (kr), etter region, tid og statistikkvariabel						
Tabell: 05671: Hovedposter fra ligninga for bosatte personer 17 år og eldre. Median (kr) (K)						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	Bruttoinntekt	Bruttoinntekt	Bruttoinntekt	Bruttoinntekt	Bruttoinntekt	Bruttoinntekt
0815 Kragerø	275 900	286 600	296 700	304 700	320 500	331 600
08 Telemark	293 800	306 400	317 900	328 600	338 500	348 100
Hele landet	313 300	327 300	340 500	353 300	364 200	374 200

Dette viser at gjennomsnittlig bruttoinntekt i Kragerø er klart mindre enn Norge, men også under gjennomsnittet for Telemark.

2.7.6 Kultur og frivillige organisasjoner

Kragerø har nærmere 100 registrerte kunstnere/kunstutøvere/fotografer (Brønnøysundregistrene). Det er flere gallerier, utstillinger museer og arrangementer i kommunen. Det finnes ikke noe oversikt over besøkende, men på Jomfrulandutstillingen 2016 var det registrert ca 5 000 besøkende og i årsmeldingen fra Kragerø Faste Billedgalleri i 2015 står det at antall besøkende var 1 923. Med såpass mange kunstnere, gallerier og referanser til Munch og Kittelsen bør det være et klart potensiale.

Totalt er det registrert 170 lag/foreninger i Kragerø (Brønnøysundregistrene). Det er nærmere 30 idrettsforeninger, mer enn 10 sang og musikkforeninger og 9 religiøse organisasjoner. Ca 100 lag/foreninger er registrert som «aktivitet i annen interesseorganisasjon ikke nevnt noe annet sted», det omfatter velforeninger, speider, Rotary, jeger og fisk, osv osv.

3. Konkurransefortrinn for næringsutvikling

3.1 Lokale produksjonsfaktorer

Dette kapittelet ser nærmere på hvilke utviklingsmuligheter næringslivet i Kragerø har, og hvor næringslivet har fortrinn, som gir potensial for effektiv utnyttelse av disse mulighetene. Utgangspunktet for analysen er fem nøkkelressurser for næringsutvikling, såkalt produksjonsfaktor-tilgang. Produksjonsfaktorene er delt inn i følgende kategorier:

- Råstoff/naturressurser
- Arbeidskraft
- Næringskompetanse
- Lokal kapitaltilgang
- Nærhet til marked

3.1.1 Råstoff og naturressurser

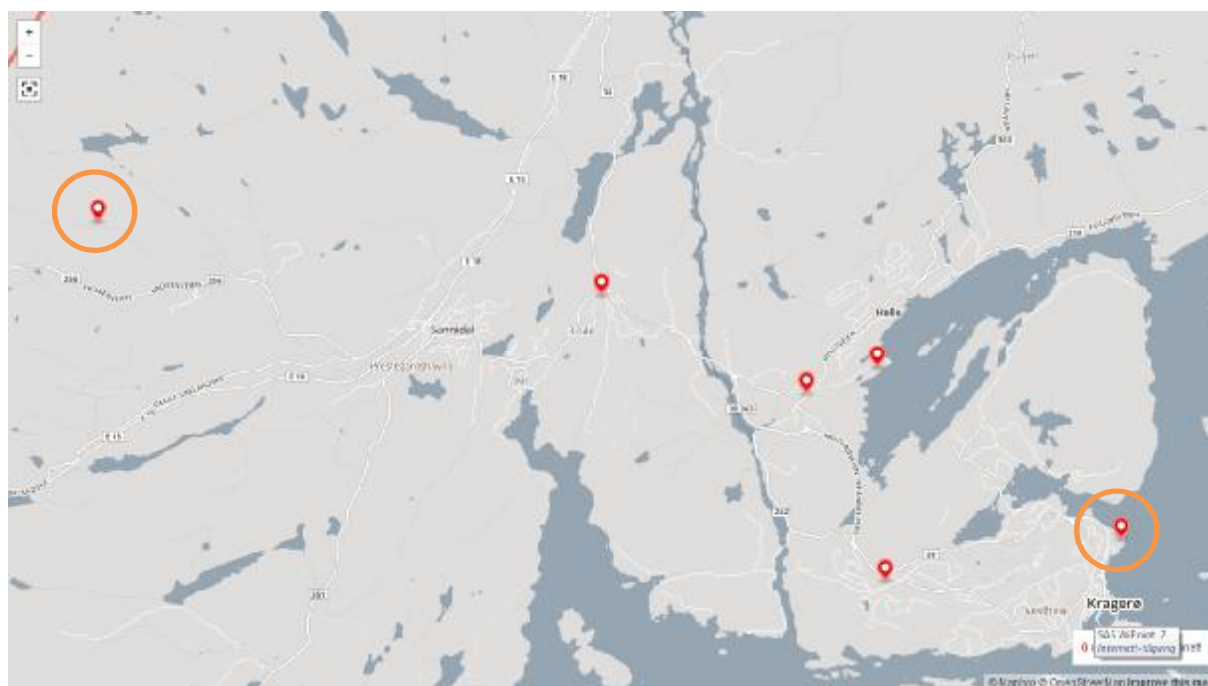
Næringsareal

Kragerø kommune har opparbeidet en oversikt over ledig næringsareal.

Sted	Planstatus	Eier	Opparbeidet	Areal	Merknad
Fikkjebakke, Sannidal. Kragerø Næringspark	RP: industri/lager og kontor	Kommunal (Kragerø Næringspark) og private	Delvis opparbeidet	Over 500 da.	Om lag 25 bedrifter er i dag lokalisert i Kragerø Næringspark. Totalt er det 29 bedrifter som har

Sted	Planstatus	Eier	Opparbeidet	Areal	Merknad
					virksomhet i parken med tilsammen rundt 300 ansatte.
Sannidal stasjon, Refdalen	RP: industri/lager	privat	Byggeklar	8800 kvm	
Årøsvingen	RP: industri/lager	privat	Byggeklar	6100 kvm	
Strand	RP: industri/lager	privat	Delvis opparb.	7200 kvm 8800 kvm	Ligger i industriområde adgang dypvannskai
Dalane	RP: industri/lager	privat	Byggeklar	36400 kvm	Langs rv 38 Ligger i industriområde
Stilnестangen nord	RP: kontor, industri og lager	kommunal	Byggeklar	17000 kvm	Tilgang dypvannskai Kort vei til sentrum og E18

Det fremgår av tabellen at det er et begrenset opparbeidet næringsareal som er ferdig regulert. Fikkjebakke med E18 og Stilnестangen nord mot sjø synes mest aktuell. Når avklaring for trase nye E18 og jernbane er klar bør dette sees i sammenheng med utvikling av næringsareal.

Vannkvalitet

Kragerø er blant de kommuner i Norge som har best vannkvalitet til industriell bruk, og det er godt med vann. Oppdrett av ørret startet her allerede på 50-tallet. Det er kapasitet for flere prosesser som anvender vann. Det er mye rettighetsavklart vann med stor tilgjengelighet.

Skjærgården

Skjærgården i Kragerø er unik og må karakteriseres som det fremste konkurransefortrinnet i Kragerø. Totalt er det 495 øyer og skjær. Den ytre delen av kysten i Kragerø ble nasjonalpark etter vedtak av Kongen i statsråd 16. desember 2016. Det ble også opprettet et landskapsvernområde på Stråholmen. Jomfruland nasjonalpark er på ca. 117 kvadratkilometer og omfatter produktive sjøområder, rikt naturmangfold og vakre landskaper i Kragerø kommune fra Bamble i nord til Risør i sør.

I tillegg til private båthavner og båtplasser har også kommunen flere beboerhavner og gjestehavn. Det er god infrastruktur med parkeringsmulighet. Det arbeides med utvidelse av gjestehavna i Kragerø og flere beboerhavner.

Boligfelt

Det er lagt ut flere boligfelt, både private og kommunale. Samtidig er det en rekke arealer som kjennetegnes med sol og nærhet til sjø. Kragerø krever boplikt, det eneste unntak er ved arv.

Kragerø kommune har en rekke regulerte boligtomtområder. Kommunen har gradert attraktivitet etter skala 1 – 5 hvor 5 er best. Grunnlaget er beliggenhet, solrik, nærhet sjø, sentrumsnært, kollektiv, skole m.v. Også tomtestørrelse/prisnivå har vært vurdert. Attraktivitet etter disse kriterier er vurdert av kommunen. Ledige tomter fordeler seg omtrent likt på opparbeidede og ikke opparbeidede byggefelt.

Det er i første rekke Holt i Sannidal og gjenværende tomter på Solåsen i Kragerø som gir 5. Også noen flerboligtomter i disse områdene er tatt med der lavere pris antas å gi økt attraktivitet. 4 er i hovedsak gitt til tomter som ligger noe mere perifert, f.eks. enkelte tomter på Lindvikskollen, Bergsvik-feltet, noen gjenværende tomter andre steder..

Boliger:

PLANID	Plannavn	Ledig	Attraktiv
201694C	Del av Rørvik Søndre	6	5
200898	Holt enebolig	20	5
2000113	Torvfjellet	4	5
2008114A	Solåsen 1 enebolig/flerbolig	30	5
2008114A	Solåsen 2	10	5
2014144	Skrubbodden	27	5
2010154	Sollia Vest	45	5
199997	Bergsvik - Budalen	39	4
199997	Bergsvik - Budalen	42	4
200898	Holt flerbolig/rekke	35	4
2002107	Kil	9	4
2008114A	Stene	17	4
2002116	Rinde	36	3
2001118	Haugbakkane Farsjø	1	3
2001125	Lindvikskollen enebolig	10	3
2008132	Stabbestad sentrum eneb	18	3
2009158	Rønningen – Ørsvik	3	3

PLANID	Plannavn	Ledig	Attraktiv
2001125	Lindvikskollen eneb/flerb	52	2
2008132	Stabbestad sentrum flerb	35	2
2005133	Bråtøyskogen - Skåtøy	14	2
2005140	Holter – bebyggelsesplan	6	2
2011159	Ødegård – Skåtøy	13	2
	Summert	472	

I sum gir dette følgende oppstilling:

Total	Attraktivitet				
	5	4	3	2	1
472	142	142	68	120	0

Basert på kommunens egen vurdering er det altså ca 280 attraktive boligtomter i Kragerø kommune hvorav ca halvparten er ferdig opparbeidet.

Fritidseiendommer:

Kragerø har over 3400 fritidseiendommer. I tillegg er det regulert flere tomter til ytterligere fritidsbebyggelse.

Når det gjelder fritidsbolig er det summert opp nyere utbyggingsfelt (Hasseleidet) samt felt som er i reguleringsprosess nå og som forventes godkjent inneværende år. Utover finnes det muligens ledige enkelttomter noen plasser.

Det er benyttet høyeste attraktivitet på disse med unntak av Hasseleidet som er klassifisert til 4 pga. avstanden til de ytre deler av skjærgården.

PLANID	Plannavn	Antall	Bygd	Ledig	Attraktiv
200533	Hasseleidet	51	2	49	4
37B	Kirkesund, endring og utvidelse	23	0	23	5
42b	Del av Borteid	12	0	12	5
65C	Tjennane. Del av Gumøy østre	11	0	11	5
178	Detaljregulering for Tåtøy Østre Tåtøybukta	12	0	12	5
2016179	Detaljregulering for Kammen	70	0	70	5
	Summert			177	

Annet

Kragerø har et stort vann og avløpsnett med ca. 100 nye påkoblinger hvert år, hovedsakelig fritidseiendommer. Den planlagte utbyggingen av hovednettet gjør at tallet forventes fortsatt å ligge på dette nivået. Utbygging av hovednett og flere påkoblinger gir økende behov for vedlikehold for private firma. Det gir også stort behov for bygningsmessige

endringer og utvidelser i forbindelse med påkobling samtidig som det letter muligheten for at fritidseiendommen blir «bolig nr 2».

3.1.2 Arbeidskraft og utdanningsnivå

Kragerø har i dag en variert og rimelig allsidig næringsvirksomhet. De største antall er sysselsatt i bransjene «varehandel, reparasjon av motorvogner», «bygg og anlegg» og «industri», ref kap 2.4.1. Ellers er det god spredning i de forskjellige bransjer. I spørreundersøkelsen og intervjuene kommer det ikke fram noe spesielt mangel ved rekruttering.

Utdanningsnivået i Kragerø er litt lavere enn i Telemark og i Norge for øvrig. Det er imidlertid ikke noe større signifikante forskjeller, det vises til kap 2,6.

3.1.3 Næringskompetanse og teknologi

Det er i dag under 25 bedrifter registrert i Brønnøysundregistrene med 30 og flere ansatte:

Bedrift	Ansatte	Bransje
Underavd. Vistin Pharma as avd Kragerø	100	Produksjon av farmasøytiske preparater
Kragerø resort drift as	98	Drift av hoteller, pensjonater og moteller med restaurant
Kaderia as (Tollboden)	90	Rekruttering og formidling av arbeidskraft
DNH a/s den norske høyttalerfabrikk a/s	80	Produksjon av elektronikk til husholdningsbruk
Underavd. Kruse Smith entreprenør as avd Kragerø	64	Oppføring av bygninger
Stopp en halv as	59	Drift av restauranter og kafeer
Kragerø sportell og appartements	54	Drift av hoteller, pensjonater og moteller uten restaurant
Underavd. Artisti Tale as avd Kragerø	53	Telefonsalg
Svein Harry Bakke Transport	46	Godstransport på vei
Underavd. Vistin Pharma as avd Kragerø Fikkjebakke	46	Produksjon av farmasøytiske preparater
Kjættingfabriken as	37	Produksjon av varer av metalltråd, kjetting og fjærer
Kragerø Energi as	36	Distribusjon av elektrisitet
Måkeredet as	36	Malerarbeid
As El Paso	36	Drift av restauranter og kafeer
Kragerø sjøtjenester as	34	Slepebåter
Arve Kristensen	34	Vaktmestertjenester
Steintransport as	33	Grunnarbeid
Vafos Pulp as	33	Produksjon av papirmasse
Lanternen Kragerø as	33	Drift av restauranter og kafeer
Kilen byggetutvikling/montasjebygg as	32	Oppføring av bygninger
Ragnars as	30	Produksjon av næringsmidler ikke nevnt annet sted

Kragerø domineres av små og mellomstore bedrifter. Viktige kompetansebedrifter er Vistin Pharma, DNH (Den Norske Høytalerfabrikk) og Kjettingfabrikken. Det er rimelig stor nyetablering av virksomheter, og flere av disse har markedsområde hele Sør-Norge.

I Kragerø er det flere næringsgrupperinger og nettverk som jobber for å fremme sin egen gruppes interesser. Grupperingene dekker bl.a. handel, reiseliv, eiendom og håndverktjenester og spenner tidsmessig fra nyopprettede til organisasjoner som historisk strekker seg over flere generasjoner. Nå har de eksisterende næringsforeninger et ønske om nærmere samarbeid og arbeider for etablering av en felles næringsforening for hele kommunen.

3.1.4 Lokal kapitaltilgang

Skagerrak Sparebank og Sparebanken Sør har kontor i Kragerø. Skagerrak Sparebank og Drangedal sparebank har kontor i Sannidal.

Kragerø kommune har eget næringsfond hvor formannskapet utgjør styret.

Investmar AS er etablert av Skagerrak Sparebank. Selskapet støtter og delfinansierer konkrete næringsrelaterte prosjekter, bidrar i prosjektsamarbeid med private og offentlige aktører og driver kompetansearbeid overfor næringslivet.

I tillegg er det offentlige virkemiddelapparatet som f.eks. Innovasjon Norge, Telemark utviklingsfond, mv.

3.1.5 Nærhet til markedet

Omsetningen i detaljvarehandelen pr. innbygger for kommunene i Telemark og nabokommunene Risør og Gjerstad er listet opp under sammen med omsetningen for hele Norge.

Omsetning per innbygger i detaljhandel (kr), etter region, tid og statistikkvariabel

Tabell: 04776: Omsetning per innbygger i detaljhandel (kr) (K)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	Omsetning	Omsetning	Omsetning	Omsetning	Omsetning	Omsetning
0805 Porsgrunn	74 205	73 036	72 171	70 598	72 361	73 748
0806 Skien	74 145	75 231	77 531	77 307	81 010	85 476
0807 Notodden	77 501	81 056	83 444	85 025	87 392	91 306
0811 Siljan	12 101	13 127	14 285	14 310	14 369	15 027
0814 Bamble	64 856	67 214	75 561	78 931	77 727	80 325
0815 Kragerø	77 782	79 163	80 240	80 623	79 340	78 855
0817 Drangedal	41 583	46 290	47 458	48 366	50 974	50 084
0819 Nome	40 342	40 443	40 909	41 384	43 439	44 092
0821 Bø (Telem.)	98 252	95 857	97 987	103 845	102 641	110 752
0822 Sauherad	21 658	24 438	26 380	25 884	26 721	28 702
0826 Tinn	65 664	66 357	69 464	70 968	74 320	76 766
0827 Hjartdal	38 165	42 695	40 140	44 297	44 953	44 225
0828 Seljord	119 594	125 561	123 638	127 805	123 986	128 923
0829 Kviteseid	53 611	56 062	57 107	53 911	57 142	59 289
0830 Nissedal	57 989	59 910	59 247	60 095	66 657	68 602
0831 Fyresdal	36 115	37 585	39 194	38 984	41 604	43 190
0833 Tokke	30 953	31 121	30 636	30 628	30 852	30 635
0834 Vinje	78 809	81 543	83 513	88 013	91 308	93 765
0901 Risør	62 311	61 363	62 670	62 295	66 622	68 596
0911 Gjerstad	58 198	61 789	67 363	67 633	71 977	78 112
HELE LANDET	71 919	73 229	74 916	75 802	78 244	81 837

Tallene er eksklusiv omsetning av motorkjøretøyer og bensin, og eksklusiv merverdiavgift.

Som det fremgår av denne er Kragerø litt under snittet for Norge. Turiststedene Seljord og Bø i Telemark ligger klart over.

Det kan være ulike årsaker til at Kragerø ikke rekker høyere, f eks stor utpendling og egentlig en kort turistsesong. På den annen side er det 3437 fritidsboliger i Kragerø mens det kun er henholdsvis 1459 og 1021 i Seljord og Bø. Vinje har 4864 fritidsboliger, men «bare» 93 765,- i omsetning pr innbygger. Det er således mange forklaringer til forskjellene, men til syvende og sist viser tallene at det er et klart potensiale for Kragerø.

3.2 Konkurransefortrinn

Gjennom spørreundersøkelsen er det registrert en rekke mulige konkurransefortrinn. Disse er listet opp nedenfor med begrunnelse. I kolonne for antall er det antall svar som har nevnt de respektive konkurransefortrinn.

KONKURRANSEFORTRINN	INNEHOLDER	ANTALL
Beliggenhet, kommunikasjon, arbeidsmarked/pendling	Nær Oslo/Kristiansand/Europa/sentrale strøk Østlandet/kystnært(havner), E18 natur, Grenland. Kommunikasjon med E18/rask vei/transporttilbud sjø, snart jernbane.	59
Bostedsattraktivitet	Oppvekstvilkår, vakker by, fine butikker, klassisk bebyggelse, stedsidentitet, god bokommune (sikker/trygg/skole osv), sjarmerende småby, klima, lokalpatriotisme, korte interne avstander, natur og omgivelser, god plass, idylliske småhus/trange smau, kunstnere, oversiktlig sted, lag/forening, barnevennlig, rolig bomiljø, rik kunst & kulturhistorie, infrastrukturfordeler,	58
Fritid, hytte, hyttenæring, turisme, reiseliv, opplevelser, merkenavn Kragerø, sommervær/sommerby	Sterkt merkenavn, erfaring med turisme, sol og sommerby (også for energi), turisme, hytte/ferieeiendommer, ferieby, opplevelser, (handelssted hytte),	55
Skjærgård	Tilgang, fiske, idyll/fint	45
Næring, Kompetanse,	Handelssted, rimelig leie av lokaler, tilgang kompetanse, kystnært/utskipping varer, lojal til lokalt næringsliv, godt navn blant næringstopper, industrimiljø, velfungerende off.virksomhet/løsningsorientert tilnærming til næringslivet, mange småbedrifter og kombivirksomheter,	32
Tomter (næring/privat), tilgjengelighet, billig, sjønære areal	Billige boliger, ledige industri- og boligomter, tilgang sjønært areal, ideelle tomter for næringsetablering, vakkert, rimelig	18

Beliggenhet og bostedattraktivitet relaterer seg blant annet til at Kragerø har rimelig stor utpendling. Samtidig er det ikke noen økning av antall utpendlere, ref kap 2.4.2.

Bostedattraktivitet i form av billige sjønære tomter synes ikke å ha bidratt til økt antall utpendlere. Antall innbyggere har også stagnert. Spørsmålet som kan stilles er da om bostedattraktivitet er en reell faktor som bare ikke er kjent, eller om det er en «alternative fact».

Skjærgården: Naturreservat, en klar håndhevelse av 100 m beltet, mange øyer og skjær. Populært hytteområde med høy status – mange kapital- og ressurssterke hytteeiere.

Merkenavnet «Kragerø» kjennetegnes av «sommerby», «perlen av kystbyer», populært feriested, mv. Prisen på attraktive hytter har nok en klar good will merverdi, men i hvilken grad næringsliv og innbyggere også har det er mer uklart.

3.3 Mulige satsningsområder

Det overordnede mål for omstilling er «flere lønnsomme arbeidsplasser». Det største potensialet er uten tvil å kunne utnytte reiselivspotensialet samt beholde kompetansen omkring dagens industri og håndverk med sikte på utnyttelse av denne.

Gjennommaterialisering av bostedattraktivitet kommer også flere arbeidsplasser, både i kommunen og i pendleravstand.

4. Analyse av eksisterende næringsliv

4.1 Lokalt næringsliv

I Brønnøysundregistrene er det registrert 635 rene aksjeselskap og 1304 enkeltpersonforetak samt 148 underavdelinger privat og offentlig.

Flest aksjeselskap er det i følgende bransjer:

Utleie av egen eller leid fast eiendom:	125
Butikkhandel:	68
Produksjon av metall, plast, tre, annet:	37
Agentur og engroshandel:	33
Oppføring av bygninger:	30
Rådgiving bedrift, økonomi, arkitekt og teknisk:	29
Kjøp og salg av egen fast eiendom:	25
Utvikling og salg av egen fast eiendom:	21
Drift restaurant, kafe, gatekjøkken, catering:	20
Investeringselskaper o.l. lukket for allmennheten:	15
Grunnarbeid:	12
Elektriker, rørlegger og ventilasjon:	11
Drift hotell, pensjonat, motell, ferieleilighet, camping:	10

Når det gjelder enkeltpersonforetak er det flest foretak i følgende bransjer:

Utøvende kunstnere og annen kunstnerisk virksomhet	101
Juridisk, bedriftsøkonomisk og teknisk konsulentvirksomhet	67
Oppføring av bygninger	65
Butikkhandel, Torghandel	65
Avvirkning	64
Undervisning	42
Vaktmester, rengjøringsvirksomhet	39
Lege-, tannlege- og fysioterapijeneste	39
Utleie av egen eller leid fast eiendom ellers	38
Snekkerarbeid	37
Agentur og engroshandel	30
Restaurant, kafe og cateringvirksomhet	30
Andre helsetjenester	30
Dyrking av jord	29
Kombinert husdyrhold og planteproduksjon	28
Godstransport på vei	25
Fotografvirksomhet	24
Malerarbeid og gulvlegging	20
Grunnarbeid	19
Industri-, Interiørarkitekt-, interiørdesign- og interiørkonsulentvirksomhet	19
Annen spesialisert bygge- og anleggsvirksomhet	18
Vedlikehold og reparasjon av motorvogner, unntatt mc	16
Drosjebiltransport	15

Konsulentvirksomhet tilknyttet informasjonsteknologi	15
Bearbeiding av metaller	14
Hav- og kystfiske	13
Produksjon av andre klær av trikotasje	12
Utleie og leasing av andre maskiner og annet utstyr	12
Tjenester tilknyttet skogbruk	11
Reparasjon av maskiner	11
Programmeringstjenester	11
Reparasjon og vedlikehold av skip og båter	10

Følgende aksjeselskap og underavdelinger er registrert med 20 og flere sysselsatte:

Juridisk selskapsnavn	Antall	NACE-beskrivelse
VISTIN PHARMA AS AVD KRAGERØ	100	Produksjon av farmasøytiske preparater
KRAGERØ RESORT DRIFT AS	98	Drift av hoteller, pensjonater og moteller med restaurant
KADERIA AS	90	Rekruttering og formidling av arbeidskraft
DNH A/S Den Norske Høytalferabrikk A/S	80	Produksjon av elektronikk til husholdningsbruk
KRUSE SMITH ENTREPRENØR AS AVD KRAGERØ	64	Oppføring av bygninger
STOPP EN HALV AS	59	Drift av restauranter og kafeer
KRAGERØ SPORTELL OG APPARTEMENTS	54	Drift av hoteller, pensjonater og moteller uten restaurant
ARTISTI TALE AS AVD KRAGERØ	53	Telefonsalg
VISTIN PHARMA AS AVD KRAGERØ FIKKJEBAKKE	46	Produksjon av farmasøytiske preparater
KJÆTTINGFABRIKEN AS	37	Produksjon av varer av metalltråd, kjetting og fjærer
AS EL PASO	36	Drift av restauranter og kafeer
KRAGERØ ENERGI AS	36	Distribusjon av elektrisitet
MÅKEREDET AS	36	Malerarbeid
KJÆTTINGFABRIKEN AS AVD SANNIDAL	35	Produksjon av varer av metalltråd, kjetting og fjærer
KRAGERØ SJØTJENESTER AS	34	Slepebåter
LANTERNEN KRAGERØ AS	33	Drift av restauranter og kafeer
STEINTRANSPORT AS	33	Grunnarbeid
VAFOS PULP AS	33	Produksjon av papirmasse
KILEN BYGGUTVIKLING/MONTASJEBYGG AS	32	Oppføring av bygninger
RAGNARS AS	30	Produksjon av næringsmidler ikke nevnt annet sted
DELECTO AS	29	Arbeidstrening for ordinært arbeidsmarked
KRAGERØ ELEKTRISKE AS	29	Elektrisk installasjonsarbeid
VESTMAR PRODUCTION AS AVD SANNIDAL	29	Produksjon av maskiner og utstyr til generell bruk, ikke nevnt annet sted
BRYGGA MAT AS	28	Butikkhandel med bredt vareutvalg med hovedvekt på nærings- og nytelsesmidler
DRANGEDAL BILRUTER AS AVD KRAGERØ	28	Rutebiltransport i by- og forstadsområde
FAMILY FITNESS AS	28	Treningssentre
GROMSTAD BIL & BÅT AS	28	Detaljhandel med biler og lette motorvogner, unntatt motorsykler
GROMSTAD BIL & BÅT AS AVD SALG	28	Detaljhandel med biler og lette motorvogner, unntatt motorsykler
TIDE FORSIKRING AS	28	Forsikringsformidling
VESTMAR PRODUCTION AS	27	Produksjon av maskiner og utstyr til generell bruk, ikke nevnt annet sted
WESTGAARD LANDHANDEL AS	26	Butikkhandel med bredt vareutvalg med hovedvekt på nærings- og nytelsesmidler
SANNIDAL BILVERKSTED AS	25	Vedlikehold og reparasjon av motorvogner, unntatt motorsykler
BARMEN SAG AS	24	Engroshandel med byggevarer ikke nevnt annet sted
DOSE AS	24	Drift av puber
MOELVEN SØR-TRE AS	24	Saging, høvling og impregnering av tre
SKAGERAK SEA SERVICE AS	24	Slepebåter
LOVISENBERG CAMPINGDRIFT AS	23	Drift av campingplasser
PROVACC AS	23	Tjenester tilknyttet hav- og kystbasert akvakultur
CARLSEN FRITZØE KRAGERØ	22	Engroshandel med byggevarer ikke nevnt annet sted
OLDROYD AS	22	Produksjon av byggevarer av plast
SLUPPAN DAGLIGVARE AS	21	Butikkhandel med bredt vareutvalg med hovedvekt på nærings- og nytelsesmidler
KRAGERØ GOLF AS	20	Drift av idrettsanlegg

Følgende enkeltpersonforetak er registrert med 3 eller flere sysselsatte:

Juridisk selskapsnavn	Antall NACE-beskrivelse
SVEIN HARRY BAKKE TRANSPORT	46 Godstransport på vei
ARVE KRISTENSEN	34 Vaktmestertjenester
BYGGMESTER OLAF HAUGLAND	16 Oppføring av bygninger
WESSELGÅRDEN, NINA WESSEL TOFT	13 Drift av restauranter og kafeer
GEIR OVE AASEN	9 Drosjebiltransport
AG-BYGG Arne Inge Gundersen	8 Oppføring av bygninger
NIKITA Torunn Hihn	8 Butikkhandel med klær
ABRAHAMSEN TORE	6 Oppføring av bygninger
BORGESTAD TORGEIR	6 Rengjøring av bygninger
BUTIKKDRIFT RAGNHILD CHRISTOFFERSEN	6 Kioskhandel med bredt vareutvalg med hovedvekt på nærings- og nytelses
EVA-SALONGEN GUNN KRISTENSEN	5 Frisering og annen skjønnhetspleie
RAFINIQUE Solveig Behring	5 Butikkhandel med klær
CH HIIS BLOMSTER	4 Butikkhandel med blomster og planter
EL - HITANA	4 Drift av gatekjøkken
JIKA DESIGN KATRIN DAVENPORT SAGEVIK	4 Butikkhandel med innredningsartikler ikke nevnt annet sted
KM KAMIL MAJCZAK	4 Oppføring av bygninger
KRAGERØ & DRANGEDAL BEGRAVELSESBYRÅ, TYV	4 Begravelsesbyråvirksomhet og drift av kirkegårder og krematorier
KRAGERØ ØRE NESE HALS CHRISTIAN KJELLERØD	4 Spesialisert legetjeneste, unntatt psykiatrisk legetjeneste
KRAGERØMUREREN Svein Gundersen	4 Annen spesialisert bygge- og anleggsvirksomhet
SANNIDAL TAXI Ivar Bertelsen	4 Drosjebiltransport
SKINNBUA Karin Haugland Pedersen	4 Produksjon av pelsvarer
ØYVIND BARLAND	4 Dyrking av annen frukt som vokser på trær eller busker samt nøtter
CAMPINO ACHOUR BABANA	3 Drift av restauranter og kafeer
JAN TORE AASEN	3 Drosjebiltransport
JENSEN SIVERT	3 Rengjøring av bygninger
NOVEMBER ANNE ALEXANDRA STEN JØRGENSEN	3 Drift av barer ellers
SLETTAS BILLAKKERING	3 Vedlikehold og reparasjon av motorvogner, unntatt motorsykler
TOMJOAR HALVORSKÅS	3 Drosjebiltransport

Som det fremgår av kap 2.2.1 er Kragerø i 2014 rangert som nr 175 av 428 kommuner med hensyn til nyetablering. SSB registrerer nyetableringer og i hvilken grad de overlever de kommende år. En oversikt over nyetableringer i årene 2009 til og med 2013 viser til følgende utvikling år for år:

Nyetablerte foretak, etter region, overlevingsår, overlevelse, tid og statistikkvariabel								
Tabell 06681								
		2009	2010	2011	2012	2013		
		Foretak	Foretak	Foretak	Foretak	Foretak		
0815 Kragerø	1 år	I alt	82	75	104	80	109	
		Overlevd	33	43	54	44	62	57 %
		Ikke overlevd	45	31	43	35	47	
		Sovende	4	1	7	1	0	
2 år	I alt	82	75	104	80	0		
	Overlevd	32	39	49	37	0	46 %	
	Ikke overlevd	50	36	55	43	0		
	Sovende	0	0	0	0	0		
3 år	I alt	82	75	104	0	0		
	Overlevd	27	28	37	0	0	36 %	
	Ikke overlevd	55	44	67	0	0		
	Sovende	0	3	0	0	0		
4 år	I alt	82	75	0	0	0		
	Overlevd	22	27	0	0	0	36 %	
	Ikke overlevd	60	48	0	0	0		
	Sovende	0	0	0	0	0		
5 år	I alt	82	0	0	0	0		
	Overlevd	20	0	0	0	0	24 %	
	Ikke overlevd	62	0	0	0	0		
	Sovende	0	0	0	0	0		

Det er bare 24% foretak etablert i Kragerø i 2009 som fortsatt var aktive etter 5 år.

I 2009 ble det etablert 42 069 foretak i Norge. Av dette var 11 546, eller drøyt 27 prosent, fortsatt aktive i 2014. Aksjeselskapene var mest overlevelsesdyktige med en overlevelsesgrad på nesten 49 prosent.

Overlevelsesrate nyetablerte foretak					
	Prosent foretak som overlevde				
	1 år	2 år	3 år	4 år	5 år
Etableringsår					
2009	48,4	44,1	37,2	31,7	27,4
2010	48,5	44,0	36,7	31,3	
2011	48,0	43,4	36,3		
2012	50,5	46,3			
2013	48,2				

4.2 Muligheter for nærings samarbeid, næringsklynger og nettverk

4.2.1 Etablerte utviklingsmiljø

Kragerø er i dag en del av Grenland-samarbeidet og anvender Vekst i Grenland (ViG) i sin næringsutvikling.

Lokalt arbeider reiselivsnæringen sammen i «Visit Kragerø» hvor en også har et markedsutvalg som arbeider med markedsføring av Kragerø. Det er også en industri- og håndverksforening i kommunen som er aktiv. I Kragerø by er det en aktiv gårdeierforening – Kragerø gårdeierforening.

De lokale organisasjoner har blitt enige å gå sammen i en ny og felles forening «Kragerø Næringsforening» som skal ivareta næringslivets interesser og være en første linje for kommunen.

Sparebanken er også aktiv i lokal næringsutvikling.

Kragerø Næringspark er etablert av Kragerø kommune og omfatter kommunalt næringsareal i Fikkjebakke næringsområde og har i dag ca 25 virksomheter med mer enn 250 sysselsatte. I Fikkjebakke næringsområde er det i dag totalt 29 virksomheter med ca 300 sysselsatte. Kragerø Næringspark er i dag et samlebegrep for kommunalt næringsareal og er ingen juridisk enhet.

Etablererkontoret Vestmar er en del av ViG og har kontor i Kragerø.

Kragerø Utvikling AS står i Brønnøysundregistrene med regnskap for 2015 med eierskap 50,98% til Kruse Smith Eiendom AS og Otium Bolig 49,02%. Selskapet hadde da gjeld på 22 mill og en positiv egenkapital på 700'. Otium har sommeren 2016 gjennom en større salgsprosess solgt sin andel til Petter Stordalen (Home Invest) og Anders Buchardt (Abactus) med 50 prosent hver. Det foreligger en utviklingsavtale mellom Kragerø kommune og Kragerø Utvikling AS som går fram til 2019. Det er imidlertid ikke noe aktivitet p.t. Kragerø Utvikling AS har et heleid selskap Kirkebukta Utvikling AS. Ifølge regnskap 2015 er det ikke aktivitet i selskapet.

4.2.2 Personer med gjennomføringsevne

Både spørreundersøkelsen og intervjuene spurte etter personer som hadde utvist en klar gjennomføringsevne, dvs ikke bare drøfte og planlegge, men også å gjennomføre. Totalt foreligger en liste på over 60 personer som bør vurderes ifm organisering og gjennomføring av omstillingsprogrammet.

4.2.3 Utviklingsmuligheter

Kragerø har et klart potensiale for en videre utvikling innen reiseliv. Samtidig er grønn virksomhet en prioritert del av Kragerø kommunes satsing.

Utnyttelse av vann- og kraftpotensialet vil være viktige innsatsfaktorer. Mulighetene for ytterligere marin virksomhet er klart til stede.

Det er viktig at Kragerø klarer å beholde dagens industrivirksomhet og at disse har fortsatt lønnsom virksomhet.

Bygg og anlegg med tilhørende bransjer er godt representert i kommunen. Her er god mulighet for regionalt marked og ytterligere utvikling av sysselsettingen. Dette kan realiseres gjennom blant annet utbygging av ny E18, ny jernbanetrase og industriområdet Frier Vest i Bamble kommune som er under etablering.

Når det gjelder håndverk og småindustri generelt er Kragerø kommune en del av en større arbeidsregion og dermed er det ytterligere markedspotensiale. Industriutviklingen i Bamble er et klart eksempel på dette.

Gjennom spørreundersøkelsen kommer det fram at Kragerø har en god bostedsattraktivitet. Gjennom attraktive tomter og pendleravstand til en større arbeidsmarkedsregion kan denne utnyttes og bidra til en positiv befolkningsutvikling. Det skaper også muligheter for nye bedriftsetableringer.

4.3 Konkrete prosjektidéer i eksisterende næringsliv og blant gründere

En stikkordsmessig oppstilling av mulige tiltak er som følger:

Industri og håndverk	reiseliv	bostedskommunen	Næringskommunen
industri og mindre gründerbedrifter, kompetansessted, næringshage/etablerersted	Videreutvikle resortanlegget	attraktive og sjønære boligområder	bidra til etablering av næringsforeningen
Smoltproduksjon	Turistattraksjon som trekker folk	utvikle området ved vinmonopolet	Marin næring i Fossing og Helle
Tangen: etablering av virksomheter som trenger adgang til sjø	Resort med 70 nye leiligheter, fotballbane og lekeplass	utvikling av Kirkebukta, starte med parkeringsløsning	Aquakultur: synliggjøre noe i 2017 - hva er sysselsettingspotensialet?
	Nasjonalparken: identifisere potensialet i turistmarkedet	Vitalis Helse Kragerø AS: starter med 25 ans., planlegger å øke til 45 innen kort tid	utviklingsplan for Tangen med kaifront
	Kunst: Edward Much og Theodor Kittelsen	Få til en logistikk-løsning i skjærgården - ferger med oftere ruter	Forutsigbarhet og forpliktelse
	markedsføre kragerø som en helårsdestinasjon	Bro til Valberg - attraktive boområder med kort vei til sentrum	Støtte og framsnakke omstillingsorganisasjonen
	etablere turistkontor	Tangen: bygg boliger, oppretthold kaiområdet, mulighet for forretninger og kontor	Sentrumnær parkering
	Felles åpningstider i byen	Skrubben boligområde: minst like attraktivt som Tangen, men stoppet opp - privat eier?	Utvikle Fikkjebakke
	Blindtarmen kun for trebåter		Lagt til rette Tangen Nord med fornuftig avtale med leie/kjøp
	åpne opp sentrumsområdet - brostein, gamle lamper mv "Gamlebyen"		Forberede planene for jernbane og ny E18 med 4 felt og industriområde og forretningsområder i tilknytning til kryss
	Parkering Bo-biler		Digitalisering - kompetanse og ressurser for å utvikle

5. Kommunen som offensiv tilrettelegger

5.1 Kommunalt servicetilbud

I spørreundersøkelsen har en bedt om vurdering på følgende kommunale tilbud:

Barnehagetilbud
Skole og utdanning
Kvaliteten på tekniske tjenester (f.eks. vann og avløp)
Helse-og omsorgstjenester
Tilrettelegging av arealer og lokaler til næringsformål
Lokalt veinett, transport og parkering
Kvalitet og tidsbruk på kommunal saksbehandling
Arealdisponering
Næringsarbeid - støttespiller for næringslivet
Fritid og kultur
Annet, vennligst spesifiser

Vurderingen gjaldt:

- Hvor VIKTIG er følgende offentlige tjenester for deg og din virksomhet
- Hvor FORNØYD er du og din virksomhet med følgende offentlige tjenester

I svarene fremkommer det at alle tjenester er viktige, men viktigst var:

- Kvalitet og tidsforbruk på kommunal saksbehandling
- Næringsarbeid – støttespiller for næringslivet
- Lokalt veinett, transport og parkering
- Tilrettelegging av arealer og lokaler til næringsformål

Når det gjelder grad av fornøydhet var en klart minst fornøyd med

- Næringsarbeid – støttespiller for næringslivet
- Lokalt veinett, transport og parkering

Dette bør vurderes videre i omstillingsplanen.

5.2 Kommunal næringservice

Kragerø kommune benytter ViG som sitt næringsorgan. Geir Lia er Kragerø sin representant. Han har i tillegg ansvar for Etablererkontoret Vestmar.

Kragerø har eget næringsfond. Her er representantene i formannskapet også utnevnt som fondsstyre.

5.3 Senterstruktur og kommunikasjoner

Telemark fylkeskommune har tidligere utarbeidet en oversikt over regionsentra og lokalsentra i Telemark. Her slås det fast at:

Målet for utviklingen av senterstrukturen må sees i lys av at sentrene både har funksjoner som offentlig og privat tjenesteyting, boområder, kultur. Og identitetsbærende og sosiale møteplasser. Dette betyr at

- Publikum skal ha et godt handels- og tjenestetilbud innen rimelig avstand fra sitt bosted
- Sentrene skal være tydelige, skape identitet og være sentrale i utviklingen av innbyggernes kultur- og fritidstilbud
- Sentrene skal være tilgjengelige for alle brukergrupper
- Biltrafikken skal begrenses og lengde og omfang av reiser minimaliseres.

Kragerø sentrum er i planen definert som regionsenter i Vestmar-regionen, mens Helle, Sannidal og Stabbestad er definert som lokalsentre.

I fremtiden kan det synes som om utviklingen konsentreres om to sentra: «Gamlebyen» og Sannidal. Befolkningsveksten skjer i Sannidal, kollektivknutepunktene for vei og bane vil være i Sannidalområdet, begge har banktjenester, nye boområder, skoler, osv.

De forskjellige funksjoner bør utbygges og samordnes mellom disse to sentra. Det tenkes her på:

- Kommunale servicekontorer innen forskjellige kommunale tjenester
- Parkeringsmuligheter
- Knutepunkt for kollektivtransport; buss, vei, jernbane, fly, båt
- Handelsvirksomhet; omfang av handelsvirksomhet, kjøpesenter,
- Rådgivings- og finansielle tjenester; økonomiske, tekniske,
- Helse og sosial; helsestasjon, lege, sykehus,
- Sosiale forhold, kunst/kultur/samlingssteder
- Typer forening/lag

En nærmere beskrivelse av innholdet i de to sentrene bør gjennomføres i handlingsplanen for 2017 og resultatet behandles i kommuneplanen. Det er viktig at sentrene blir komplementære, og ikke konkurrerer med hverandre.

5.4 Gründerkulturen i Kragerø

Kragerø har en aktiv gründerkultur. Årlige nyetableringer har de siste årene lagt mellom 80 og 110. Noen er nok endring av status, f eks fra enkeltpersonforetak til aksjeselskap. Mange av etableringene avsluttes/blir inaktive de første årene. Det vises til kapittel 4.1.

Videregående skole har etablert Entreprenørskap i skolen. Det er flere elevbedrifter i området. Gjennom etablererkontoret Vestmar hjelpes gründere med oppstart.

5.5 Merkevaren Kragerø

Mange omtaler Kragerø som en merkevare. Det er imidlertid vanskelig å konkretisere hva som ligger bak navnet. Elementer her kan være:

- Status med hytte i Kragerø
- Skjærgården
- Ferieparadis om sommeren for sjøturisten
- Kultur gjennom Munch og Kittelsen
- Gamlebyen (Kragerø sentrum)

6. Forslag til valg av strategiske valg av innsatsområder

6.1 Innledning

Kragerø har fått innvilget omstillingsstatus på grunn av redusert sysselsetting og negativ befolkningsutvikling. Midlene skal brukes på ekstraordinære tiltak for å snu denne trenden. Målet med omstilling er:

Styrke næringsgrunnet i Kragerø kommune gjennom:

- etablering av lønnsomme arbeidsplasser
- økt verdiskapning ved at området får en mer robust og bredere næringsstruktur
- styrke utviklingsevnen
- Rolleavklaring og effektivisering av kommunens oppgaver i næringsutviklingen
- Nettverksbygging og samhandling i regionen

Den klart viktigste oppgaven er altså å sikre flere arbeidsplasser.

På denne bakgrunn er det foreslått følgende innsatsområder:

- Satse og hegne om dagens industri og håndverksvirksomheter
- Utnytte reiselivs- og servicepotensialet
- Kragerø som bostedskommune
- Kragerø som næringsvennlig kommune

6.2 Dagens industri og håndverk

6.2.1 Industri

Industrivirksomhetene er i hovedsak knyttet opp mot farmasøytiske preparater, elektronikk, metaller, plast og papirmasse. Bedriftene synes å ha funnet sine nisjer og driver effektivt. Det er stor konkurranse og det kreves årlig produktivitetsøkning. Automatisering er et viktig ledd her. Dette medfører at fokus sannsynligvis vil være mer på å beholde og sikre lønnsomme arbeidsplasser enn å skape nye. Hovedoppgaver blir derfor

- Følge opp virksomhetene, sikre samhandling og bidra til at aktuell infrastruktur er tilfredsstillende
- Markedsføre mulighetene og bidra til rekruttering av kompetente arbeidstakere
- Oppmuntre til knoppskyting og innovasjon

De viktigste industrier er:

Juridisk selskapsnavn	ansatte	NACE-beskrivelse
PROVACC AS	23	Tjenester tilknyttet hav- og kystbasert akvakultur
SØRSMOLT AS	16	Produksjon av yngel og settefisk i ferskvannsbasert akvakultur
RAGNARS AS	30	Produksjon av næringsmidler ikke nevnt annet sted
MOELVEN SØR-TRE AS	24	Saging, høvling og impregnering av tre
VAFOS PULP AS	33	Produksjon av papirmasse
VISTIN PHARMA AS AVD KRAGERØ	100	Produksjon av farmasøytiske preparater
VISTIN PHARMA AS AVD KRAGERØ FIKKJEBAKKE	46	Produksjon av farmasøytiske preparater
KRAGERØ TABLETTPRODUKSJON AS	8	Produksjon av farmasøytiske preparater
OLDROYD AS	22	Produksjon av byggevarer av plast
KJÆTTINGFABRIKEN AS	37	Produksjon av varer av metalltråd, kjetting og fjærer
KJÆTTINGFABRIKEN AS AVD SANNIDAL	35	Produksjon av varer av metalltråd, kjetting og fjærer
DNH A/S Den Norske Høytalerfabrikk A/S	80	Produksjon av elektronikk til husholdningsbruk
VESTMAR PRODUCTION AS AVD SANNIDAL	29	Produksjon av maskiner og utstyr til generell bruk, ikke nevnt annet sted
VESTMAR PRODUCTION AS	27	Produksjon av maskiner og utstyr til generell bruk, ikke nevnt annet sted
TELE-KJØKKEN AS	5	Produksjon av kjøkkenmøbler

6.2.2 Håndverk og industri

Kragerø har mange virksomheter innen alle fag som omhandler bygg og anlegg. En satsing på utvikling av boliger, fritidshus og anlegg både i Kragerø og regionen rundt kan bidra til økt virksomhet. I den forbindelse er også utbygging av E-18 og jernbanen interessant. Mulighet for underleveranser til en storstilt industrisatsing på Frier Vest er også viktig.

6.3 Reiseliv

I Kragerø er det følgende aksjeselskapsvirksomheter: 6 overnattingsvirksomheter, 2 campingplasser og 17 restauranter/kafeer/gate-kjøkken/pub. I tillegg er det registrert følgende enkeltpersonforetak: 65 butikkutsalgsalg, 30 detaljhandler utenom utsalgssted og 35 enheter for drift av restaurant, kafe, gatekjøkken og pub.

Det er en Drangedal bilruter, en turbiloperatør, 16 drosjebiloperatører, Kragerø Fjordbåtselskap IKS og flere taxibåter.

Det er en rekke kultur- og aktivitetstilbud, det vises til kap 2.7.6.

Det kan synes som om «hovedturisten» er definert som hyttebeboer og båtturist. For andre turister er det mindre oppmerksomhet. Det synes å være et stort potensiale for en utvidet sesong med fokus på andre turisttyper. Viktige oppgaver er blant annet:

- Utarbeide en felles reiselivsplan for reiselivsnæringen
- Sikre en skikkelig avkjøring fra E18 med informasjon om Kragerø's mange tilbud
- Utvikle attraksjoner for Kragerø
- Parkeringsmuligheter for biler og bobiler i Kragerø by
- «Gamlebyen som handelssenter»
- Kontakt med hytteeierne – hva må til for å utnytte hytta som «bolig nr 2»
-

6.4 Bostedskommunen

6.4.1 Boligtomter

Kragerø fremheves som «Perlen blant kystbyene» og at her kan en leve «det gode liv».

Allikevel har innbyggerantallet sakket etter sammenlignet med Telemark og Norge, se kap 2.3. Ifølge Kragerø kommune er det mange svært attraktive boligtomter tilgjengelig, ref kap 3.1.1.

Det bør vurderes å definere hvilke boligtomter og type boliger som er attraktive for personer med forskjellig behov og hvordan markedsføre boligmulighetene. Her tenkes også på sosial, faglig og teknisk infrastruktur, herunder:

- servicetilbud
- fritidstilbud
- skoletilbud
- kommunikasjon

6.4.2 Sentrum

Kragerø har i dag i praksis to sentra: Kragerø by og Sannidal. Det er viktig at begge steder tillegges vekt mht utvikling og tiltak. Senterstrukturen bør utvikles og fremstå som mer komplementær. Dette må sees på i flere sammenhenger:

Kragerø bør fokusere på «gammelbyen» som eget og unikt handelssentrum og samtidig sikre gode boliger med god forbindelse til sentrum

Sannidal bør fokusere på kommunikasjonsknutepunkt.

6.4.3 Ungdom

Utvikle tiltak som gjør at ungdom trives bedre og får mer lyst til å etablere seg i Kragerø etter endt utdanning, selv om det skulle medføre jobbpendling.

6.4.4 Bolig nr 2

Hvordan få hytteeierne til å utnytte hytta over større deler av året.

6.4.5 Økt andel innbyggere mellom 20 og 40 år

For ikke å bli en total «pensjonistby» må Kragerø fokusere på å øke den relative andel av befolkningen mellom 20 og 40 år.

6.5 Kragerø som næringsvennlig kommune

Spørreundersøkelsen har vist at Kragerø kommune har et klart potensiale til å bli mer næringsvennlig. Samtidig kommer det også fram at kommunen har bidratt til flere prosesser som bidrar til godt samarbeid med næringslivet.

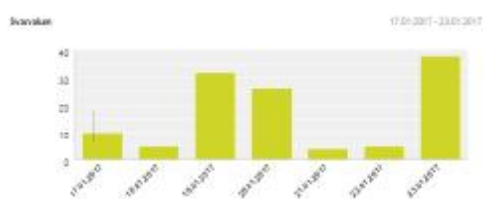
For å sikre best mulig etablerings- og driftsvilkår for næringslivet er det viktig at Kragerø fremstår overfor eksisterende og nytt næringsliv som en meget næringsvennlig kommune som har en klar og akseptert rolle- og oppgavefordeling mellom kommunen og næringslivet.

Vedlegg

1. Resultat av web-undersøkelsen

Næringslivsundersøkelse i Kragerø

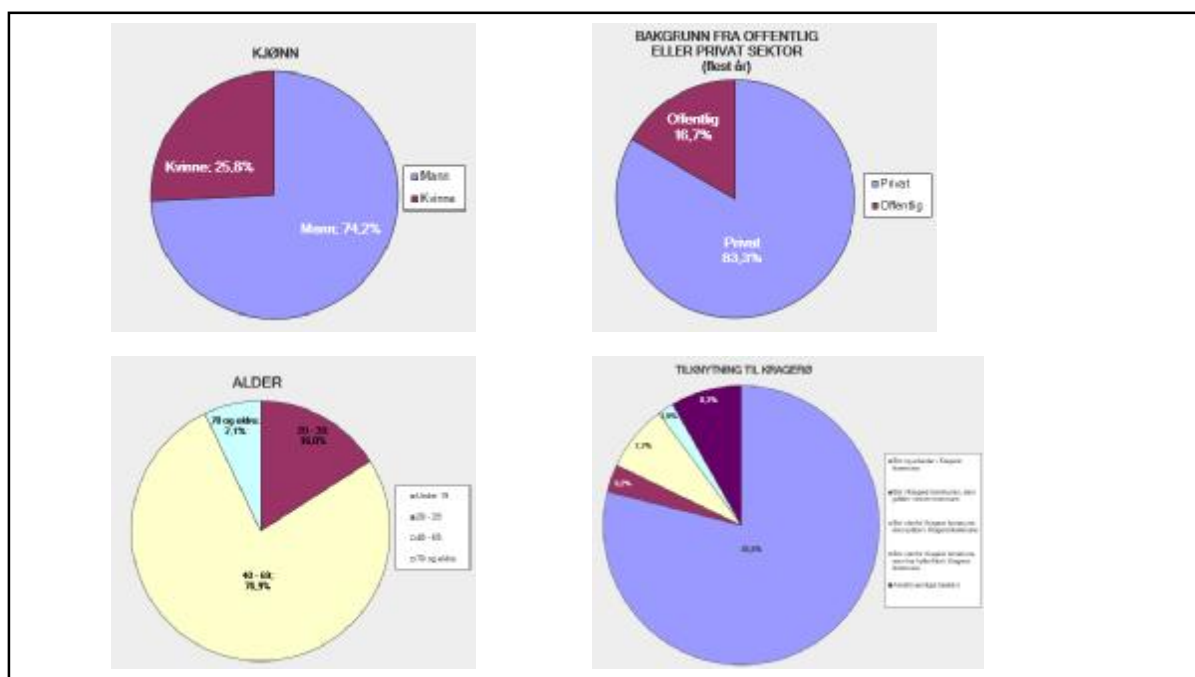
26. januar 2017

156

Totalt antall svar

KATEGORI	FORESPURTE	SVAR	SVAR I %
Næringslivet	229 (-7), 222	111	50 %
Administrasjonen	12	8	67 %
Formannskapet	10	7	70 %
Kommunestyret	26	16	62 %
Hjemmesidene	Fri	14	
Totalt	270 (-hjemmesider)	156	58 %

Konkurransefortrinn

KONKURRANSEFORTRINN	INNEHOLDER	ANTALL
Skjærgård	Tilgang, fiske, idyll/fint	45
Beliggenhet, kommunikasjon, arbeidsmarked/pendling	Nær Oslo/Kristiansand/Europa/sentrale strøk Østlandet/kystnært(havner), E18 natur, Grenland. Kommunikasjon med E18/rask vei/transporttilbud sjø, snart jernbane.	59
Fritid, hytte, hyttenæring, turisme, reiseliv, opplevelser, merkenavn Kragerø, sommervær/sommerby	Sterkt merkenavn, erfaring med turisme, sol og sommerby (også for energi), turisme, hytte/ferieeiendommer, ferieby, opplevelser, (handelssted hytte),	55
Tomter (næring/privat), tilgjengelighet, billig, sjønære areal	Billige boliger, ledige industri- og boligomter, tilgang sjønært areal, ideelle tomter for næringsetablering, vakkert, rimelig	18
Bostedsattraktivitet	Oppvekstvilkår, vakker by, fine butikker, klassisk bebyggelse, stedsidentitet, god bokommune (sikker/trygg/skole osv), sjarmerende småby, klima, lokalpatriotisme, korte interne avstander, natur og omgivelser, god plass, idylliske småhus/trange smau, kunstnere, oversiktlig sted, lag/forening, barnevennlig, rolig bomiljø, rik kunst & kulturhistorie, infrastrukturfordeler,	58
Næring, Kompetanse,	Handelssted, rimelig leie av lokaler, tilgang kompetanse, kystnært/utskipping varer, lojal til lokalt næringsliv, godt navn blant næringstopper, industrimiljø, velfungerende off.virksomhet/løsningsorientert tilnærming til næringslivet, mange småbedrifter og kombivirksomheter,	32

Syn på fremtiden

Syn på fremtiden							
Svarvalg	Er svært betydningsfullt	Over middels betydningsfullt	Middels betydningsfullt	Betyr lite	Betydningsløst		Response Count
Det er viktig å prioritere utvalgte næringsområder	83	40	123	12	0	2	137
Vi må prioritere skattefordeler for næringslivet	84	36	122	10	0	1	133
Nært samarbeid mellom kommuner for å utvikle utvalgte næringsområder i regionen	39	58	57	31	7	5	190
Vi må øke utvalgte næringsområdes synlighet	70	34	112	10	9	1	137
Mer passive skattefordeler, som gir bedriftene	10	15	25	40	29	23	132
Kommunalt samarbeid og kompetensutvikling i næringslivet	65	41	120	13	1	0	140
Regionale bedrifter må bli mer utviklingsorientert	52	66	118	21	0	0	133
Utdanning og kompetensutvikling i næringslivet	66	30	126	12	1	0	139
Vi må ta flere beslutninger	70	26	108	23	7	2	138
Vi må bli flere investorer	11	24	36	45	11	11	136
Kommunen må satse på å bli bostedskommune	64	40	104	24	6	2	136
Kommunen må satse på å bli næringskommune	76	46	122	14	2	0	138
Kommunen må satse på å bli fridagskommune	50	46	96	32	9	2	139
Utviklingsprosjektene må bli en viktig del av kommunens arbeid	19	49	68	47	18	4	137
							20
							140
							36

Syn på fremtiden

- Dagens næringsliv må prioriteres
- Næringslivet må fokusere på regionalt/nasjonalt/int.nasj. marked
- Næringslivet må bli mer utviklingsorientert
- Kommunen må bli mer næringsvennlig
- Kommunen må satse på å bli næringskommune og bostedskommune

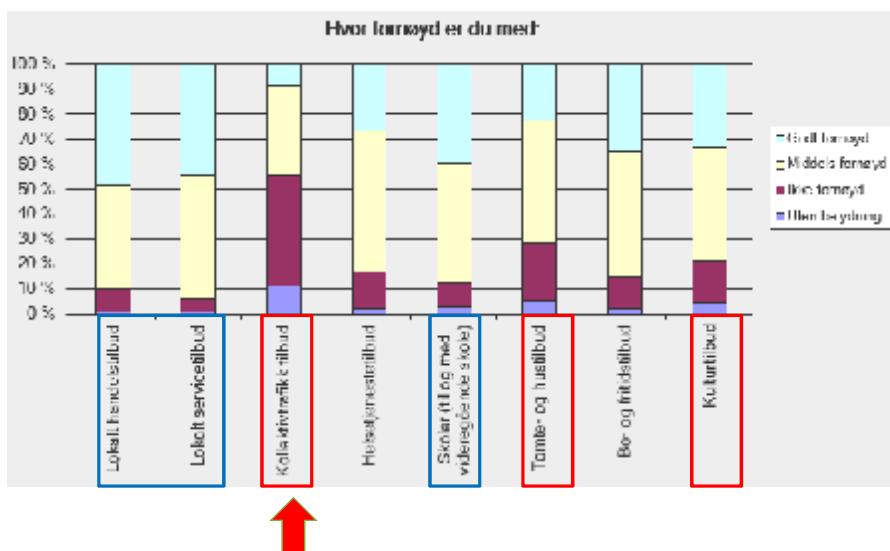
Hvorfor velger folk å bo og arbeide i Kragerø?

BEGRUNNELSE	ANTALL
Gode oppvekstvilkår, (trygt, barnehage, skole, fritidstilbud, idrett, lite kriminalitet, sosialt, osv...)	62
Natur, opplevelser, skjærgård,	65
Boligtilbud, rimelige boliger/tomter, billige bokostnader, sentral beliggenhet, pendlermulighet	34
Kulturtilbud, identitet, fritidstilbud (voksne)	38

Hva mangler Kragerø kommune for å motivere til å bo og jobbe her?

Hva mangler Kragerø kommune for å motivere til å bo og jobbe her?	ANTALL
Arbeidsplasser, (for få, lite tilbud høyt utdannede/lite kompetansebedrifter/teknologi/forskning, lite interessante arbeidsplasser, lite oppstartsnæring/grundermiljø, bredde i tilbud, lite clusters,)	52
Åpenhetskultur, mottakelighet, (lite åpne i møte med andre, manglende positivitet og interesse for nyetablering, bedre internt samarbeid i sektorene, lite samhold, lite visjonære ledere, mangler «ja-holdning», lite mottakelighet/systematisk arbeid rundt nyinnflyttede,)	13
Infrastruktur, kollektivtrafikk/kommunikasjon, (jernbane, buss, geografisk spredt kommune,)	8
Utdanningstilbud, kultur, fritid, barn og unge (skoletilbud utover vgs, større prioritet skole/barnehage, svømmehaller/skateparker/sentrumsnære boliger for småbarnsfamilier, sikre skole & barnehager i distriktene, lekeplasser for barn, sentrumstilbud utover sommersesong, sykehus, manglende markedsføring tilbud barn og unge, et mer levende samfunn om vinteren, kulturtilbud, bedre åpningstider offentlig og private servicetilbud, flere helårsaktiviteter,)	24
Næringsrelatert, (næringslivsplan som strekker seg over lengre periode, langsiktig plan sosial og næringsmessig utvikling, helhetlig tilbud for næringslivet, mer næringspolitikk, motivering av unge til å starte egen næring, etablert industri må markedsføre Kragerø som et godt sted for næring, - se også om «arbeidsplasser»)	17

Hvor fornøyd er du med:

Kragerø bør orientere seg mot:

Svarvalg	Handel/ service	Arbeidsplasser	Bosted	Fritid	Skole	Helse	Response Count
Kragerø kommune bør orientere seg mot Bamble	31	71	19	19	15	12	92
Kragerø kommune bør orientere seg mot Skien og Porsgrunn	20	70	14	12	19	33	90
Kragerø kommune bør orientere seg mot Gjerstad, Drangedal og videre nordover	36	56	23	42	13	15	85
Kragerø kommune bør orientere seg mot Risor, Arendal og videre sørvest mot Kristiansand	25	51	10	20	17	16	70
Kommentar? (Eks. andre kommuner)							23

Hvor VIKTIG er følgende offentlige tjenester for deg?

Answer Options	Over middels viktig		Middels viktig	Mindre viktig		Helt uviktig	Response Count
	Svært viktig						
Børnehage tilbud	53	25	79	19	11	16	124
Skole og utdanning	58	36	94	14	10	5	123
Kvaliteten på tekniske tjenester (f.eks. vann og avløp)	53	39	92	25	7	1	125
Helse- og omsorgstjenester	49	42	91	28	4	1	124
Tilrettelegging av arealer og lokaler til næringsformål	75	29	104	12	7	2	125
Lokalt veinett, transport og parkering	75	30	105	17	2	1	125
Kvalitet og fidsbruk på kommunal saksbehandling	74	34	108	13	3	1	125
Arealdisponering	52	47	99	17	5	2	123
Næringsarbeid - støttespiller for næringslivet	76	32	108	13	1	1	123
Friid og kultur	55	38	93	26	3	2	124
Andre tjenester?/kommentar (vennligst spesifiser)							9
<i>answered question</i>							126
<i>skipped question</i>							30

Hvor FORNØYD er du med følgende offentlige tjenester i kommunen?

Answer Options	Godt fornøyd		Middels fornøyd	Svært misfornøyd		Response Count	
	Svært fornøyd			Lite fornøyd			
Børnehage tilbud	37	62	99	19	0	0	118
Skole og utdanning	18	58	76	40	6	0	122
Kvaliteten på tekniske tjenester (f.eks. vann og avløp)	16	66	82	36	7	0	124
Helse- og omsorgstjenester	15	60	75	44	6	0	125
Tilrettelegging av arealer og lokaler til næringsformål	6	42	48	45	22	8	123
Lokalt veinett, transport og parkering	4	23	27	48	42	7	124
Kvalitet på kommunal saksbehandling	11	30	41	51	26	4	122
Arealdisponering	6	31	37	65	15	3	120
Næringsarbeid - støttespiller for næringslivet	4	27	31	43	39	10	123
Friid og kultur	21	51	72	40	8	2	122
Andre tjenester?/kommentar (vennligst spesifiser)							7
<i>answered question</i>							125
<i>skipped question</i>							31

Hvor **VIKTIG** er følgende offentlige tjenester for deg?
Hvor **FORNØYD** er du med disse?

VIKTIG	OMRÅDE	MISFOR NØYD
	Barnehagetilbud	
	Skole og utdanning	
	Kvalitet tekn. tjenester	
	Helse og omsorg	
4	Tilrettelegg areal og lokaler til næringsformål	3
3	Lokalt veinett, transport og parkering	2
2	Kommunal saksbehandling	4
	Arealdisponering	
1	Støttespiller for næringslivet	1
	Fritid og kultur	
	Andre tjenester	

Kan du nevne andre aktører eller grupper utenom politikere, kommuneadministrasjon og næringsliv, som er viktig å engasjere for en positiv utvikling? (Spesifiser og begrunn).

Aktør/gruppe	Notat
Helge Rongli & Espen Johannessen	Markedsråd og Visit – aktiviteter og utvikling av Kragerø mot handlende og turister.
Frode Elefsen, Helge Baugstø Lier, Henning Bentsen, Ivar Tollefsen, Sørsmolt, Hallgeir Skogen, Inger Lysa,	
Frivillige organisasjoner, idrettslag, Kragerø idrettslag,	
Ungdom, Barne og Ungdomsledere,	
Kragerø sentrumsforening	
Høgskolen i Sørøstnorge	
TUFF	
Turistene, hytteeierne	

Hvis du skulle velge mellom følgende innsats-/utviklingsområder, hvilke har etter din mening størst potensiale i Halden kommune og hvor du ville anbefale bruk av ekstra utviklingsmidler.

Answer Options	Prioritet 1	Prioritet 2	Prioritet 3	Response Count
Jordbruk og skogbruk	3	4	8	15
Reiseliv / opplevelser	53	24	10	87
Industri, produksjon og foredling	30	22	5	57
Kraft- og vannforsyning	0	4	6	10
Bygge- og anleggsvirksomhet	6	17	13	36
Varehandel og service	10	16	15	41
Hotell- og restaurantvirksomhet	1	8	6	15
Transport, lagring og kommunikasjon	2	4	8	14
Finansiell tjenesteyting og forsikring	1	1	1	3
Eiendomsdrift, utleievirksomhet og forretningsmessig	1	1	3	5
Offentlige virksomheter (adm. - eks. forsvaret og	2	4	13	19
Undervisning	8	7	10	25
Helse- og sosialtjenester	6	5	13	24
Kort begrunnelse (vennligst spesifiser)				26
<i>answered question</i>				123
<i>skipped question</i>				33

1. Reiseliv
2. Industri
3. Varehandel

Hva er etter din mening DE TRE største hindrene som gjør at vi ikke får realisert potensialet?(Prioriter fra 1= Største hindring, til 3 = tredje største hindring)

Answer Options	1 = Største hindring	2 = Nest største hindring	3 = Tredje største hindring	Response Count
Manglende eiere (bedriftseiere, gründere, offentlige	23	23	10	56
Vanskelige eiere/grunneiere	2	7	3	12
Manglende fagkompetanse	12	10	12	34
Mangel på gode ideer	6	12	11	29
Manglende utviklingsmiljø	20	17	10	47
Manglende offentlig støtteapparat	19	11	18	48
Manglende samarbeidsvilje	17	10	19	46
Manglende finansieringsmuligheter	8	9	8	25
Mangel på folk til utvikling	3	2	7	12
Manglende folk til etterfølgende drift	1	0	4	5
Krever større endringer i offentlige planer - f.eks	7	12	7	26
Kan du begrunne valg av største hindring?				48
<i>answered question</i>				119
<i>skipped question</i>				37

- 1
- 2
- 3
- 4

Hva må til for å overkomme hindringene?

HINDER	HVA KAN GJØRES
1. Manglende eiere	Organisere kunnskap og ressurspersoner innfor fremtidens næringer, samtidig som man gir utvikling innfor eksisterende virksomhet god støtte og rammevilkår. Så må det kommuniseres og markedsføres til eksterne aktører hvilke muligheter som finnes i Kragerø.
2. Manglende utviklingsmiljø	En felles markedsføring av næringslivet (ikke bare reiseliv) i regionen, slik at man tiltrekker seg ny kapital og grundere. I tillegg skape ett miljø for innovasjon og grundere, slik at de ikke trekker opp mot østlandsgrya. Etablere strategisk samarbeid med utvalgte høyskoler/universitet
3. Manglende offentlig støtteapparat	Ansette dedikert næringsutviklingsjef i kommunen. Kommunen må bli bedre på å bistå næringslivet sammen med bankene. Vurdere å ansette en tilflyttingskonsulent i kommunen over de neste 4 årene som kun jobber med strategi og planlegging for å få økt tilflytting til byen. Kragerø kommune bør opprette en ny næringsgruppe som får som mandat å opprette et stort fond for å skape nye arbeidsplasser og ikke minst et bedre kulturliv i kommunen. Offentlige støtteordninger for gründere, og kompetente folk til å identifisere de gode ideene (som skal få benytte slike støtteordninger).
4. Manglende samarbeidsvilje	Bedre samarbeid og dialog. Støtte opp om KVs presentasjon av bedrifter i Kragerø. Lage flere innlegg i avisen/publikasjoner om hvilke støtte kommunen gir samt eksempler på firmaer som har fått hjelp og formen av hjelp fra kommunen. Politikere og næringsliv må uavhengig av politisk ståsted bli enige om hva en skal satse på og holde seg til det, da kan en legge til rette og få med seg interessenter. Samarbeid og felles forståelse av at vi er i samme kommune, om vi bor i bykjernen, Kil, Skåtøy, Portør, Lovisenberg, Helle, Kjølebrønd osv. I Kragerø er det nesten heller mer snakk om å bryte opp kommunen i enda mindre kommuner enn å slå oss sammen med andre.

ARBEIDSPlasser Vi er her ute etter å få anslått omfang av nye lønnsomme arbeidsplasser i både eksisterende og ny virksomhet. Velg det du synes er DET VIKTIGSTE innsatsområdet, og som du mener vil gi flest nye arbeidsplasser, i HVERT AV ÅRENE 2017, 2018 og 2019. (NB: kun ett innsatsområde pr år)

Answer Options		0-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-75	76-100	Over 100	Count
2017	Industri	16	14	4	1	0	1	1	1	38
	Privat tjenesteytende og servicenæring	17	13	5	3	5	0	0	1	44
	Primærnæringene	12	4	0	0	0	0	0	1	17
	Turisme/reiseliv	21	9	2	3	4	1	1	0	41
	Leverandørindustri	11	5	2	0	0	0	0	1	19
	Offentlig	10	3	2	0	0	0	0	1	16
2018	Industri	11	6	5	5	1	0	0	3	31
	Privat tjenesteytende og servicenæring	12	9	7	2	3	0	1	2	36
	Primærnæringene	11	4	0	1	0	0	0	1	17
	Turisme/reiseliv	10	9	8	6	1	0	2	1	37
	Leverandørindustri	9	7	1	1	1	0	1	1	21
	Offentlig	8	2	0	0	1	1	0	1	13
2019	Industri	5	8	5	4	1	2	2	3	31
	Privat tjenesteytende og servicenæring	8	7	8	2	4	1	0	2	32
	Primærnæringene	9	6	3	0	0	0	0	2	20
	Turisme/reiseliv	8	6	7	4	4	1	2	2	34
	Leverandørindustri	5	8	4	0	1	0	0	2	20
	Offentlig	6	6	1	0	0	1	0	1	15

Hvor kommer ekstra nyetableringer

Område	Notat	Antall
Turisme, Reiseliv,		(13) 11111111111111
Servicenæring		(8) 11111111
Teknologi		(6) 111111
Fiskeoppdrett		(2)11
Industri		1
Transport og logistikk		1
Varehandel		(2) 11
Bygg og Anlegg, entreprenør		(3) 111

Samhandling/nettverksbygging kommer primært gjennom:

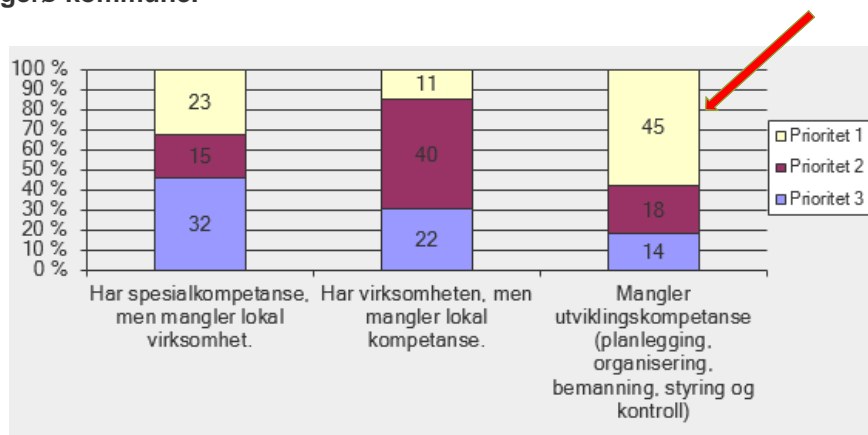
Felles markedsføring	
Jevnlig invitere til fellesmøter/seminar/workshops/møtesteder/møtearenaer	
Samhandling politikere og næring, kommunalt næringsforum, deltagelse nasjonalt næringsforum,	
Partnerskapsavtaler, allianser	
Foreningsetablering, næringsforening,	
Leverandørsamarbeid, felles nettverk, klynger. Grunnlag for stabile arbeidsplasser, tilrettelegge for virksomheter (clusters) eks. på Tangenområde, sentrum, ved sjøen	
Høgskole i samhandling med utviklingsprosjekt og næring	
Lære av andres suksess, kommuner (Drøbak, Risør)	

Større robusthet

- Samarbeid med «hyttefolket» – tilførsel på helårsbasis
- Flere bransjer
- Bedre samarbeid og samarbeidsarenaer
- Spredning i virksomheter/bransjer
- Større virksomheter og bedre rammevilkår for eksisterende
- Egenkapital
- Tilgang risikokapital
- Forutsigbarhet
- Kompetanse
- Samarbeid og Planverk

Kompetanse er alltid viktig i omstillingsarbeid.

Prioriter ulike kompetanseutfordringer i forhold til en rangering passende for Kragerø kommune.

DEMOGRAFI

På hvilke demografiske områder bør nyskappings- og utviklingsarbeidet ha fokus (i tillegg til lønnsomme arbeidsplasser)? Vi er altså ute etter et område hvor Kragerø er svak og hvor det kan være nødvendig med spesielle tiltak.

- For svak befolkningsutvikling, for stor utflytting, fødselsunderskudd, få unge som returnerer etter utdanning
- Utdanningsnivå i utakt med sysselsettingsstruktur, for få høyt utdannede,
- Tilrettelegging for arbeidsplassstilbydere – få ned saksbehandlingsgebyr og eiendomsskatt, vanskelig støtte til næring
- For lite satsning på unge, blir en pensjonistby
- Må bli ett område, ikke tre tettsteder/landsbyer
- Manglende helårsarbeidsplasser
- Innføre boplikt ved arv,
- Realisere attraktive boligområder

Har du én konkret utviklingsidé / forretningsidé / prosjektidé, som kan bidra til nye arbeidsplasser, bedre bosteds- eller fritidsmuligheter, håper vi du kort kan beskrive denne her..

- Tilflyttingskonsulent
- Lekeplasser/skatepark/klatrevegg etc
- Utvikling av teknologiselskapet Hytteoppsyn AS
- Kragerø som feriested – etablere opplevelsesparker
- Fiskeoppdrett, fiskeoppdrett på land (gamle steinbruket)
- Avskaffe eiendomsskatt
- Matproduksjon med meireriprodukt fra «Telemarkskua»...
- Utvikling av et sentrum
- Samfunnsplan konkret for Kragerø, utvikling av planverk samsvarende med nasjonal satsninger
- Utbygging i Kirkebukta, Tangenområdet, og Langøy
- Utbygging Krikken jf. skjærgård
- Ny bro over Valverg
- Boområder med bl.a. grønn teknologi som er konkurransefortrinn i Kragerø – sol...
- Sentrumsutvikling

Har du noen tips til oss om personer som har stor gjennomslagskraft (får ting til) det være seg i utvikling av næringsliv, kultur, idrett, osv.)

Aktør/gruppe	Notat	Aktør/gruppe	Notat